

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Miljörapport

Ett lösningsinriktat Nyland - Vägvisare i Finland, föregångare i Europa,
Nylands landskapsprogram 2026-2029

Nylands förbund 2025

Nylands förbund 2025

**Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council**

Estersporten 2 B • 00240 Helsingfors • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi
uudenmaanliitto.fi • [@Uudenmaanliitto](https://www.facebook.com/Uudenmaanliitto)

Innehåll

1.	Inledning.....	6
2.	Landskapsprogrammets mål och strategiska riktlinjer	7
2.1	Nylands framtidsriktningar	7
2.2	Nylands vision 2050	8
2.3	Prioriteringar och mål.....	8
2.3.1	Ett miljösmart Nyland	9
2.3.2	Ett innovativt Nyland.....	9
2.3.3	Ett lyckligt Nyland	9
3.	Arbetet med landskapsprogrammet och miljörapporten.....	10
3.1	Genomförandet av konsekvensbedömningen	11
3.2	Bedömning av processens genomförande.....	12
4.	Nylands miljö – nuläge, problem och skyddsmål.....	14
4.1	Omvärldsanalys	14
4.2	Influensområdets miljö – nuläge och särdrag	15
2.3.4	Biologisk mångfald och ekologiskt tillstånd.....	16
4.2.1	Vattendrag och vattenresurser	19
4.2.2	Växthusgasutsläpp och luftkvalitet.....	21
4.2.4	Mark, förorenade markområden och utnyttjande av marksubstanser	23
4.2.5	Buller.....	23
4.3	Miljöskyddsmål samt planer och program som landskapsprogrammet anknyter till	24
4.3.1	Klimatförändring och klimatanpassning	24
4.3.2	Biologisk mångfald.....	25
4.3.3	Vattenvård och havsvård.....	26
4.3.4	Avfallshantering, cirkulär ekonomi och vattentjänster.....	27
4.3.5	Markanvändning	27
5.	Bedömning av landskapsprogrammets konsekvenser	29

5.1	Utgångspunkter och osäkerhetsfaktorer	29
5.2	Synergier och samlade konsekvenser av landskapsprogrammet	30
5.3	Målen i relation till förändringarna i omvärlden	31
5.4	Förslag till åtgärder för att mildra skadliga konsekvenser	32
5.5	Miljöns utveckling om landskapsprogrammet inte genomförs (0+ -alternativet).....	33
6.	Landskapsprogrammets genomförande, uppföljning och indikatorer	34
6.1	Genomförande	34
6.2	Finansiering	35
6.3	Uppföljning	36
7.	Sammanfattning	38
	Bilaga 1: Bedömningsmatris för landskapsprogrammets konsekvenser	39
	Bilaga 2: Växelverkan under beredningen av landskapsprogrammet och arbetsfaserna i konsekvensbedömningen	40
	Bilaga 3: Omgångar av konsekvensbedömningen och deras resultat	41

Presentationssblad

Publikationens namn

Miljörapport, Ett lösningsinriktat Nyland – Vägvisare i Finland, föregångare i Europa, Nylands landskapsprogram 2026–2029

Författare

Nylands förbund

Rapporten är utarbetad av

Tanja Lamminmäki

Nina Pakarinen

Henna Suikkanen

Språk

svenska

Sidor

45

Sammanfattning

Nylands landskapsprogram 2026–2029 heter Ett lösningsinriktat Nyland – vägvisare i Finland, föregångare i Europa. I miljörapporten beskrivs den konsekvensbedömning i enlighet med lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (SMB-lagen, 200/2005) som har pågått under arbetet med landskapsprogrammet samt programmets sannolikt mest betydande miljökonsekvenser. Konsekvensbedömningen gjordes under hela beredningen av landskapsprogrammet. Med hjälp av bedömningen har man försökt säkerställa att programmet överensstämmer med de mål som har ställts upp samt med principerna för hållbar utveckling.

Programmets vision för 2050 är "Europas miljösmartaste, mest innovativa och lyckligaste landskap". I programmet ingår tre prioriteringar för strategisk utveckling i enlighet med visionen. Prioriteringarna är Ett miljösmart Nyland, Ett innovativt Nyland och Ett lyckligt Nyland. Landskapsprogrammet är ett utvecklingsprogram på strategisk nivå som innehåller mål, men inga egentliga åtgärder. Konsekvensbedömningen har samma precisionsnivå som programmet. Konsekvenserna av de prioriteringar för utveckling som skrivits in i landskapsprogrammet har bedömts i relation till människor, naturförhållanden och naturresurser, samhällsstruktur och miljö, klimatförändringen och klimatanpassningen, ekonomi samt jämställdhet och jämlikhet.

De viktigaste positiva synergierna av Nylands landskapsprogram riktar sig till människorna, ekonomin samt begränsningen av och anpassningen till klimatförändringen. Målet att begränsa och anpassa sig till klimatförändringen stöds bland annat av övergången från fossila bränslen, innovationer, främjande av cirkulär ekonomi samt anpassningsplanen för Nyland och åtgärderna som anges i den. Den biologiska mångfalden förbättras bland annat av genomförandet av EU:s strategi för biologisk mångfald, restaureringsåtgärder och tryggheten av naturvärden. När man främjar landskapets naturpositivitet och miljösäkerhet och satsar på invånarnas hälsa, levnadsförhållanden och trivsel samt utvecklar kompetensen och sysselsättningsmöjligheterna utvecklas människornas välbefinnande i en positiv riktning. Välmående människor, särskilt unga, som har likvärdiga möjligheter till delaktighet i samhället och goda tillfällen att skaffa sig utbildning och arbete ökar för sin del landskapets dragningskraft och konkurrenskraft. Programmet bedöms inte ha enbart negativa konsekvenser inom någon som helst enskild prioritering.

Nyckelord

Landskapsprogram, regional utveckling, konsekvensbedömning, miljökonsekvenser

Anmärkningar

Ympäristöselostus löytyy myös suomeksi.

1. Inledning

Landskapsprogrammet är en plan som ska bedömas i enlighet med lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005), nedan SMB-lagen. Lagen och förordningen (347/2005) som kompletterar lagen innehåller en bestämmelse om en allmän skyldighet att bedöma miljökonsekvenserna i samband med beredningen av planer och program. Den myndighet som ansvarar för programmet svarar för bedömningen.

Nylands landskapsprogram 2026–2029 heter Ett lösningsinriktat Nyland – vägvisare i Finland, föregångare i Europa. I denna miljörapport bedöms de sannolikt viktigaste miljökonsekvenserna av de prioriteringar och mål som ingår i landskapsprogrammet i relation till människor, levnadsförhållanden och trivsel samt naturförhållandena och naturresurserna, luften och klimatet, den biologiska mångfalden, samhällsstrukturen, landskapet samt den byggda miljön och ekonomin. Bedömningen syftar till att säkerställa att programmets mål är förenliga med principerna för hållbar utveckling.

2. Landskapsprogrammets mål och strategiska riktlinjer

Nylands landskapsprogram fastställer riktningen för hur Nyland utvecklas under de kommande fyra åren. Världspolitikens vändningar skapar osäkerhet, och olika konflikter har på senare tid påverkat vår verksamhetsmiljö i allt snabbare takt. Att utveckla regionen är ett långsiktigt arbete, och förändringarna sker ofta med ett tidsperspektiv som sträcker sig längre än fyra år. Därför behöver vi också beakta utvecklingens effekter på lång sikt och se till att vi har ett längre tidsperspektiv.

2.1 Nylands framtidsriktningar

De mest betydelsefulla förändringskrafterna och fenomen som påverkar nylänningarna är framför allt klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald, demografiska förändringar (invandring, befolkningens åldrande, sjunkande nativitet och befolkningskoncentration), teknikutvecklingen och artificiell intelligens samt den ojämlikhet som är kopplad till allt detta. På grund av det förändrade geopolitiska läget har vi också beaktat säkerheten ur olika perspektiv i landskapsprogrammet. Säkerheten gäller såväl vår livsmiljö och de fysiska förhållandena, känslan av trygghet och den samhälleliga stabiliteten som till exempel tillgänglighet. Förändringskrafterna och framtidens möjliga utvecklingsförlöpp har analyserats närmare i Nylands och Norra Österbottens gemensamma scenariogranskning (på finska).

Utöver scenarierna diskuterades också deras möjliga konsekvenser: vilka beredskapsbehov de olika förändringskrafterna ger upphov till och vilka aspekter som behöver beaktas i planeringen på kort sikt när man ser till långsiktiga utvecklingar. I scenarioarbetet framkom följande slutsatser om de teman som Nyland åtminstone bör satsa på för att lyckas i framtiden. Dessa faktorer har utgjort en grund för fastställandet av programmets mål.

Stärka Nylands internationella ställning genom att utveckla samarbetet inom miljö-, innovations- och utbildningssektorerna samt genom att förbättra regionens tillgänglighet och internationella rese- och transportkedjor.

Minska klimatutsläppen och anpassa till klimatförändringarna genom att främja den gröna omställningen och säkerställa tillgången på ren energi och utveckla lösningar för cirkulär ekonomi. Dessutom främja den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna.

Utveckla säkerheten och krisberedskapen genom att stärka den regionala resiliensen, en hälsosam livsmiljö och hållbar användning av naturresurser samt genom att trygga framtidens livsmedelsproduktion och vattentillgångar.

Säkerställa en hållbar infrastruktur genom att ta i bruk ny teknik, stärka transportförbindelserna, förbereda sig för extremväder och trygga den kritiska infrastrukturen.

Förnya näringslivet genom att stödja mångsidig företagsverksamhet, socialt företagande och ekosystemsamarbete samt genom att stärka konkurrenskraften med investeringar i den gröna omställningen, FoUI-satsningar och förbättrad tillgänglighet inom arbetsmarknadsregionen.

Förbättra sysselsättningen genom att öka tillgången på kvalificerad arbetskraft, stödja invandrades sysselsättning samt uppmuntra till företagande och företagstillväxt.

Utveckla utbildningen och kompetensen genom att säkerställa jämlika möjligheter till lärande, stärka det kontinuerliga lärandet och medborgarfärdigheterna samt öka läroanstalternas digitala förmåga och den tekniska kompetensen inom den gröna omställningen.

Främja invånarnas välbefinnande, jämlikhet och integration genom att motverka ojämlikhet, stödja hälsa och livshantering samt stärka kulturell mångfald, delaktighet och kulturell förståelse.

Utveckla kompetensen inom teknik och artificiell intelligens för att bland annat stärka innovationer inom den gröna omställningen och förbättra tillgängligheten inom hälso- och sjukvården.

2.2 Nylands vision 2050

Nylands vision som sträcker sig till år 2050 är "Europas miljösmartaste, mest innovativa och lyckligaste landskap".

Europas miljösmartaste landskap skapar lösningar för en mer hållbar framtid. Med detta mål visar Nyland vägen och ligger i täten för klimatarbetet. År 2050 har den gröna omställningen genomförts inom alla samhällsområden, och det långsiktiga arbetet fortsätter för att minska växthusgasutsläppen, stärka den biologiska mångfalden samt förbereda samhället för och anpassa det till klimatförändringen. Vägen mot miljösmarthet bygger på ett brett samarbete och på innovationer som utvecklas genom FoUI-verksamhet.

I Europas mest innovativa region ger FoUI-verksamheten lösningar på globala utmaningar, skapar framgångsrik företagsverksamhet och arbetstillfällen samt stärker landskapets konkurrenskraft genom hållbar tillväxt och sektorsövergripande samarbete. Nylands internationella nätverk och goda förbindelser till övriga Europa säkerställer inte bara Nylands, utan också hela Finlands tillgänglighet och internationella konkurrenskraft. Nyland är en föregångare inom kompetens och utbildning, där man satsar på kontinuerlig utveckling av kunnandet och på att höja utbildningens kvalitet.

I Europas lyckligaste region utgör invånarnas välbefinnande grunden för hela områdets livskraft och framgång. I Nyland samarbetar olika kommuner, boendet är prisvärt och goda trafikförbindelser och tillgänglighet underlättar vardagen. I Nyland tas invandrares kompetens till vara, de etablerar sig väl i arbetslivet och blir en integrerad del av vårt samhälle. Övergången till arbetslivet underlättas av språkutbildning, praktikmöjligheter och samarbete med arbetsgivare. Ungas välbefinnande stöds och de garanteras lika möjligheter till utbildning, sysselsättning och delaktighet i hela Nyland.

2.3 Prioriteringar och mål

Landskapsprogrammet har tre prioriteringar: Ett miljösmart Nyland, Ett innovativt Nyland och Ett lyckligt Nyland. Dessa prioriteringar och mål stöder genomförandet av Nylands vision "Europas miljösmartaste, mest innovativa och lyckligaste landskap". Prioriteringarna hänger nära samman och är delvis beroende av varandra. Exempelvis förutsätter målet om klimatneutralitet FoUI-lösningar; naturmiljön bidrar till invånarnas välbefinnande; och en livskraftig region skapar förutsättningar för både sysselsättning och välfärd. Befolkningens välbefinnande och mångfald främjar utvecklingen av nya innovationer. Konst och kultur bidrar i sin tur till att stärka Nylands ekologiska hållbarhet, innovationsverksamhet och främjande av välfärd, och stöder genomförandet av alla programmets prioriteringar.

2.3.1 Ett miljösmart Nyland

Det primära målet är att Nyland ska vara Europas miljösmartaste region. Målet är att Nyland ska vara ett klimatneutralt landskap senast 2030 och därefter klimatnegativt, det vill säga binda mer kol än det som släpps ut. Förlusten av biologisk mångfald måste stoppas och naturens tillstånd förbättras. Naturresurser ska användas mer måttfullt och cirkulär ekonomi ska främjas aktivt. Samtidigt stärks landskapets funktions- och försörjningsberedskap, miljösäkerhet samt förmågan att anpassa sig till och vara beredd på klimatförändringarnas effekter.

Primärt mål: Nyland ska vara Europas miljösmartaste region.

Indikatorer: utvecklingen av växthusgasutsläpp, kolsänkor och naturskyddsområden

2.3.2 Ett innovativt Nyland

Det primära målet är att Nyland ska vara Europas mest innovativa region. Aktörerna i vårt område skapar lösningar, framgångsrik affärsverksamhet samt nya exportmöjligheter och arbetsplatser utifrån nya idéer och innovationer. I ett innovativt Nyland främjar FoUI-verksamheten hela landskapets förnyelse och en tillväxt som håller sig inom planetens gränser. Nylands prioriterade FoUI-områden svarar på globala komplexa problem vars lösning kräver ett tvärvetenskapligt angreppssätt. Nylands konkurrenskraft bygger på nyskapande företag, högskolor och forskningsinstitut samt på internationellt attraktiva innovationsekosystem som lockar experter, samarbetspartner och investeringar.

Primärt mål: Nyland ska vara Europas mest innovativa region.

Indikator: Regional Innovation Scoreboard

2.3.3 Ett lyckligt Nyland

Det primära målet är att Nyland ska vara Europas mest välmående region. Ett lyckligt Nyland är ett tryggt landskap utan segregerade bostadsområden. Här finns tillgång till prisvärt boende, service, kultur och närnatur. Invånarnas delaktighet är stark och bildningsnivån hög. Den offentliga servicen stöder invandrades integration i samarbete med den tredje sektorn, så att de lättare kan bli en del av samhället. Nyland vill vara Finlands ledande landskap för lärande, vilket förutsätter satsningar på resurser för utbildning. Unga människors sysselsättning, välbefinnande och delaktighet stöds.

Primärt mål: Nyland ska vara Europas mest välmående region.

Indikator: EU Social Progress Index

3. Arbetet med landskapsprogrammet och miljörapporten

Nylands förbund har svarat för utarbetandet och konsekvensbedömningen av Nylands landskapsprogram 2026–2029. En arbetsgrupp för landskapsprogrammet har haft helhetsansvaret för beredningen. Programmet har beretts i tre temagrupper: Ett miljösamt Nyland, Ett innovativt Nyland och Ett lyckligt Nyland.

Arbetet med att utarbeta landskapsprogrammet inleddes i början av 2025 genom beredning av planen för delaktighet och bedömning (PDB). Landskapsstyrelsen godkände den 24 februari 2025 landskapsprogrammets arbetsprogram samt planen för delaktighet och bedömning för offentlig framläggning. Under framläggningen (24–24.3.2025) har inga utlåtanden lämnats in om arbetsprogrammet eller PDB.

Landskapsprogrammet utarbetades i bred samverkan med olika intressentgrupper. Ett flertal workshoppar arrangerades till stöd för beredningen, och därtill gavs uppdateringar om beredningsläget för programmet vid landskapsstyrelsens sammanträden.

Processen enligt SMB-lagen för att bedöma landskapsprogrammets miljökonsekvenser inleddes samtidigt som arbetet med programmet. Ett SMB-team utsågs för konsekvensbedömningen och utarbetandet av miljörapporten i anknytning till den. En företrädare för SMB-teamet var med i arbetsgruppen för landskapsprogrammet och konsekvensbedömningen blev därmed en integrerad del av beredningsarbetet. Arbetsförhandlingar om SMB-processen hölls 5.5.2025 och 31.10.2025 med NTM-centralen i Nyland.

Sammanlagt ordnades två workshoppar om konsekvensbedömningen. Workshopparna hölls internt inom Nylands förbund med inbjudna sakkunniga som medverkat i beredningen av programmet. I figur 1 och bilaga 2 presenteras närmare den interaktion som skett under programarbetet samt de olika arbetsfaserna i konsekvensbedömningen.

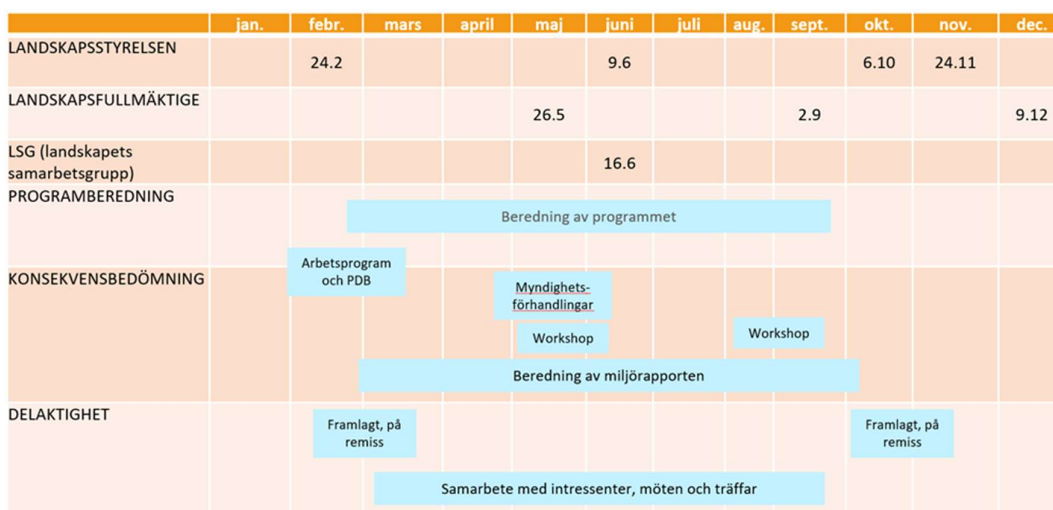

Bild 1: Beredningsprocessen för landskapsprogrammet och konsekvensbedömningen

Nylands landskapsstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 6 oktober 2025 att hålla landskapsprogrammet och miljörapporten framlagda och begära utlåtanden om dem. Det kom in sammanlagt 66 utlåtanden om programmet och miljörapporten. I utlåtandena konstaterades att bedömningen uppfyller kraven i SMB-lagen, men det framfördes önskemål om att mer exakta mätare och indikatorer som beskriver utvecklingens riktning ska användas i uppföljningen. Det önskades också att kommunvisa uppgifter ska utnyttjas och att kranskommunerna och de mindre kommunerna ska beaktas bättre. I utlåtandena betonades även projektfinansieringens betydelse för genomförandet av programmet.

3.1 Genomförandet av konsekvensbedömningen

Bestämmelserna i SMB-lagen och SMB-förordningen har styrt genomförandet av miljökonsekvensbedömningen och utarbetandet av miljörapporten i anknytning till landskapsprogrammet. Miljökonsekvensbedömning i enlighet med SMB-lagen genomfördes under hela beredningen av landskapsprogrammet. Konsekvensbedömningen integrerades i beredningsarbetet i samband med att programmet för deltagande och bedömning utarbetades.

För konsekvensbedömningen utsågs ett s.k. SMB-team med två sakkunniga från Nylands förbund. Företrädare för SMB-teamet ingick i arbetsgruppen för landskapsprogrammet, vilket gav dem möjlighet att följa upp och koppla konsekvensbedömningen till beredningen av programmet. SMB-teamet hade till uppgift att planera genomförandet av konsekvensbedömningen, genomföra bedömningen tillsammans med dem som deltagit i programarbetet samt att utarbeta en miljörapport.

Bedömningen av landskapsprogrammets konsekvenser genomfördes i två faser. Bedömningen anpassades tidsmässigt till de centrala faserna i programarbetet, så att man genom bedömningen kunde påverka beredningen. Den första bedömningen genomfördes i maj 2025, när temagruppernas arbete befann sig i den inledande fasen. I den första bedömningen var målet att överväga programmets effekter inom de valda prioriteringarna samt bedöma konsekvenserna av ett 0+-alternativ. Bedömningen genomfördes i form av en workshop på distans, och som arbetsplattform användes det elektroniska arbetsrummet Miro.

I workshopen identifierades följande väsentliga konsekvenser av ett 0+-alternativ, dvs. om programmet inte genomförs:

- En gemensam röd tråd för den regionala utvecklingen saknas
- Ärenden som gäller säkerhet och försörjningsberedskap lämnas obeaktade
- Sämre möjligheter att styra finansieringen
- Långsammare framsteg mot en hållbar omställning

Den andra bedömningsomgången genomfördes i augusti 2025 när utkastet till programmet var färdigt och de viktigaste målen för de strategiska prioriteringarna hade fastställts. Även den andra bedömningen genomfördes i form av en workshop på distans med samma inbjudna sakkunniga som vid den första workshopen. Som arbetsplattform användes verktyget Mentimeter. Prioriteringarnas påverkanbedömdes på en skala i sju steg (mycket negativa konsekvenser – mycket positiva konsekvenser, inga konsekvenser/motstridiga konsekvenser). Resultaten av den andra bedömningsworkshopen sammanställdes i en bedömningsmatris.

Centrala observationer i den andra workshopen var bl.a. följande:

- Temat Miljösmart och dess mål ingår genomgående i samtliga prioriteringar
- Programmet kan ha mer indirekta konsekvenser än direkta konsekvenser t.ex. på utsläppsutvecklingen, samhällsstrukturen och bevarandet av naturvärden
- Genomförandet av målen förutsätter bl.a. projektverksamhet, finansiering, samarbete, samt politisk vilja och engagemang.
- De största osäkerhetsfaktorerna i samband med genomförandet gäller finansiering och resurser, kortsiktigt beslutsfattande, strategiska avsikter samt utmaningar i att sammanjämka olika mål

De elektroniska arbetsplattformarna fungerade bra och tjänade syftet med workshoppen. I workshopparna för konsekvensbedömningen var diskussionen aktiv och gav stor nytta för beredningen av programmet. Till exempel i workshoppen som hölls i augusti behandlades teman och synvinklar som bidrog med kunskapsunderlag och kompletteringsbehov. Dessutom upplevdes det som värdefullt att beredarna av de olika prioriteringarna samtalade med varandra och fick en möjlighet att sammanjämka sina mål för olika teman.

Resultaten av bedömningsmatrisen justerades ännu efter workshopparna för att motsvara det slutliga programmet (figur 8). Justeringarna ändrade workshopparnas bedömningsresultat i huvudsak i positiv riktning, och det kan konstateras att programmet hade fått större genomslagskraft ännu efter bedömningsomgången, tack vare ändringar som gjordes i slutskedet. Konsekvensbedömningen och resultaten av workshopparna sammanställdes i miljörapporten.

3.2 Bedömning av processens genomförande

En konsekvensbedömning ska producera sådan information som är väsentlig för beredningen, genomförandet och uppföljningen av det som planeras. Detta lyckas bäst om konsekvensbedömningar görs under hela beredningsprocessen och särskilt i de faser där viktiga beslut om programmet fattas. När det gäller landskapsprogrammet var konsekvensbedömningen från första början nära sammankopplad med beredningen av programmet. De viktigaste faserna i konsekvensbedömningen, dvs. workshopparna, var tidsmässigt planerade så att bedömningarna gav så exakt, väsentlig och rättidig information som möjligt till stöd för beredningen. Samarbetet och kommunikationen mellan programberedningen och konsekvensbedömningen fungerade bra, vilket hade en positiv effekt såväl på beredningen som konsekvensbedömningen.

Enligt SMB-lagen ska konsekvenserna av olika alternativ bedömas. Nylands landskapsprogram 2026–2029 är en fortsättning på föregående program, och de valda prioriteringarna i det föregående programmet fördes över till det nya programmet i stort sett med samma ordalydelse. De olika prioriteringarna diskuterades under beredningen, och slutresultatet blev att behålla de tidigare prioriteringarna för utveckling, som fortfarande är aktuella och viktiga för Nyland. Därmed fanns det inga egentliga alternativa prioriteringar att jämföra med varandra.

I fråga om innehållet i målen omfattade beredningen en kontinuerlig utvärdering av konsekvenserna av olika alternativ beroende på vad man i första hand vill åstadkomma med programmet. Utvärdering gjordes som en del av planeringen. Under arbetet med landskapsprogrammet utarbetades inga alternativa program som kunde bedömas separat. Det slutliga programmet med sina strategiska prioriteringar och mål utformades som ett resultat av samarbete med intressentgrupper, växelverkan, sakkunnigarbete och konsekvensbedömning, som pågick under hela programberedningen. Beredningen av programmet och det aktuella innehållet bedömdes och dokumenterades under två

bedömningsomgångar. Konsekvensbedömningen av det slutliga programmet redovisas i miljörapporten.

4. Nylands miljö - nuläge, problem och skyddsmål

4.1 Omvärldsanalys

Det bor 1,8 miljoner människor i Nyland, vilket är ungefär en tredjedel av hela landets befolkning. Nyland har under de senaste åren haft en rekordsnabb befolkningstillväxt; i genomsnitt 18 000 invånare per år under de senaste tio åren. Helsingfors med omnejd är för närvarande en av de snabbast växande stadsregionerna i Europa och utgör Finlands enda storstadsområde. I likhet med övriga Finland har befolkningsstrukturen i Nyland tydligt åldrats under de senaste åren. För närvarande är var femte nylänning över 65 år. Den åldrande befolkningsstrukturen och försämringen av försörjningskvoten motverkas av en växande invandring. Även en växande andel av landets interna nettoinflyttning till Nyland har under de senaste åren bestått av personer med ett främmande språk som modersmål. Allt fler invandrare som anländer till andra delar av Finland bosätter sig senare framför allt i huvudstadsregionens kommuner. Nyland är Finlands enda landskap som får ett betydande internt inflyttningsöverskott av personer med ett främmande språk som modersmål, och 56 procent av Finlands främmandespråkiga invånare bor redan i Nyland. Under de senaste åren beror den snabba tillväxten särskilt på att ukrainare flyttat till området till följd av Rysslands anfallskrig.

Det finns emellertid stora skillnader mellan de nyländska kommunerna och regionerna vad gäller både befolkningstillväxt och åldersstruktur. I Nyland har befolkningstillväxten redan länge varit kraftigt koncentrerad till huvudstadsregionen och till en del av dess kranskommuner. För närvarande bor 90 procent av hela landskapets befolkning i Helsingforsregionen. I Östra Nyland har befolkningstillväxten redan en längre tid varit måttlig, och i Västra Nyland uppvisar den en klart minskande trend. I huvudstadsregionen är befolkningsutvecklingen kopplad till utmaningar med att hantera tillväxten, medan utmaningarna i landskapets randområden ofta handlar om att bevara livskraften. Även om de som bor i Nyland är friskast i landet har det även här uppstått klyftor i välfärden. Särskilt i de stora städerna är de socioekonomiska skillnaderna och välfärdsskillnaderna stora. Även bostadslösheten i landet är koncentrerad till huvudstadsregionen.

Nyland är Finlands ekonomiska motor och producerar närmare 40 procent av landets BNP. Den ekonomiska tillväxten i regionen bygger på internationell konkurrenskraft, investeringar och innovationer. Nylands näringsliv karakteriseras av stark internationalism och exportdrivna företag. Ekonomins livskraft stärks av en i genomsnitt yngre företagsstock och ett stort antal startup- och tillväxtföretag. En annan av Nylands styrkor är den stora andel av näringsstrukturen som upptas av kompetensintensiva tjänster och arbetstillfällen inom högteknik. Av det totala antalet arbetsplatser i Finland finns över en tredjedel i Nyland och med sina drygt 800 000 förvärvsarbetande är Nyland landets största enhetliga pendlingsområde. Genom reformen av arbets- och näringsstjänsterna i början av år 2025 inrättades emellertid nio sysselsättningsområden i regionen, vilket medför utmaningar till exempel i att säkerställa arbetskraftens rörlighet.

Nyland är knutpunkten för Finlands transport och logistik, och här finns landets enda internationella flygplats och flera stora hamnar. Flera av väg- och bannätets huvudleder möts också i Nyland. På grund av geopolitiska kriser och en instabil och osäker omvärld blir betydelsen av välfungerande logistik och leveranskedjor särskilt tydlig.

Nyland har landets högst utbildade befolkning: 41 procent av de invånare som fyllt 15 år har avlagt examen på högskolenivå. Den höga utbildningsnivån grundar sig på de mångsidiga

utbildningsmöjligheterna i området och på en arbetsmarknad som lockar högt utbildad arbetskraft till landskapet. Befolkningens höga utbildnings- och kompetensnivå garanterar goda förutsättningar för forsknings- och utvecklingsverksamhet och nya innovationer. I Nyland är FoU-utgifternas andel över hälften (51 %) av FoU-utgifterna för hela landet.

Nyland ligger i topp i Europa och till och med i hela världen i många internationella jämförelser där man mäter faktorer kopplade till välfärd, konkurrenskraft, kunskapspotential och innovationer. I Europeiska kommissionens omfattande jämförelse av social utveckling som mäter livskvaliteten (Social progress Index, *SPI*) placerade sig Nyland år 2024 på första plats bland de europeiska områdena. Enligt indexet är Nylands styrkor bl.a. befolkningens höga utbildningsnivå, välfungerande information och kommunikation, högt förtroende för förvaltningen samt jämlikhet och inkludering. Även säkerhet, människors hälsa och en ren miljö framstod som Nylands styrkor. I en jämförelse som mäter regional innovationsförmåga och prestationsförmågan i olika regioners innovationssystem (*Regional Innovation Scoreboard 2023*) placerade sig Nyland på andra plats bland de europeiska regionerna.

4.2 Influensområdets miljö - nuläge och särdrag

Nylands gamla berggrund och den jordmån som bildats ovanpå den under och efter istiden ligger till grund för alla processer i naturen och för den mänskliga verksamheten. Ett särdrag i Nylands natur är det omfattande kust- och havsområdet, och landskapet domineras av Salpausselkä-åsarna, de långsgående åsarna och de havsvikar och ådalar som uppstått i brottlinjer. Karakteristiskt för Östra Nyland är odlingsslätter som bildats i de långa ådalarna samt omgivande skogar som ramar in dem. Ett typiskt drag i inlandet är en mosaik av sjöar, skogbevuxna moränryggar och åkrar.

Landskapets gräns i söder utgörs av den splittrade skärgårdszonen längs Finska vikens kust, som innehåller ett flertal värdefulla havsnaturobjekt och som erbjuder en diversifierad livsmiljö för växter och djur, särskilt fåglar. I kustområdet finns områden av innerskärgård som bildats av små öar samt en varierande ytterskärgård med öppna kobbar och små holmar. Holmarna i Nyland är vanligen bergiga och havsbottnen brant och varierande. Vattendragens andel av Nylands totala areal är cirka 43 procent (havsområden 40 % och sjöar 3 %). I de västra delarna av landskapet och i Noux sjöplatå finns det ett stort antal sjöar, men i Mellersta och Östra Nyland är antalet sjöar mindre. Mindre än en tiondel av Nylands areal är myrar.

Nyland är beläget i den södra delen av den norra barrskogszonen och sträcker sig över två skogsvegetationszoner. Den sydvästra delen av området hör till det hemiboreala ekbältet och den nordöstra delen till den sydboreala sippzonen. I bägge zoner utgör barrdominerade moskogar den vanligaste skogstypen. Huvudträdslag i Nyland är gran och tall, men på grund av att klimatet är mer tempererat än i den övriga delen av landet har björk och al vunnit terräng. Markanvändningstrycket i Nyland har lett till skogsfragmentering. Av Nylands landareal är cirka hälften skog och närmare 25 procent åkrar.

Nyland har gynnsamma växt- och klimatförhållanden. Årets medeltemperatur varierar från +6 grader i Hangö skärgård till +4,5 grader i de nordligaste delarna. Lojoåsen och Noux högplatå utgör i genomsnitt den regnigaste regionen i Finland, trots att stora årliga variationer förekommer i nederbörden. Även snöförhållandena i Nyland varierar från år till år mer än någon annanstans i Finland, vilket bland annat beror på närheten till kusten.

Befolkningstätheten i Nyland samt utvidgningen och utvecklingen av bebyggelsestrukturen belastar miljön i allt högre grad. I synnerhet i närheten av tätorter och tillväxtcentrum är kvaliteten på livsmiljön hotad. Miljöutmaningarna är delvis globala, såsom frågor i anknytning till klimatförändringen och

försämrade biologisk mångfald, men de beror även på regionala faktorer och regional verksamhet och gäller bland annat vattenstatusen och naturresurserna.

2.3.4 Biologisk mångfald och ekologiskt tillstånd

Grönområden, förbindelserna mellan dem samt vattendragen bildar landskapets grönstruktur. Grönstrukturen upprätthåller den biologiska mångfalden, ekosystemens funktion och vattenreserverna och tryggar samtidigt ekosystemtjänster som är livsviktiga för människan. Det har konstaterats att naturmiljöer har en positiv inverkan på människors hälsa och livskvalitet. Enligt studier kan särskilt vistelse i mångsidiga naturmiljöer förbättra immunförsvaret. Skogarna och vattendragen hör till de viktigaste områdena för nylänningarna för friluftsliv och rekreation. Även många näringar är beroende av naturresurser. Naturen har också ett egenvärde som är oberoende av människan.

När det gäller mångfalden i Finlands natur fortsätter utvecklingen i en sämre riktning, vilket framgår av den nationella hotbedömningen av arter. Av de nationellt bedömda arterna klassificerades 10,5 procent som hotade år 2010, medan motsvarande siffra år 2019 hade stigit till 11,9 procent. I Nyland är naturen mångsidig och artrik, men en betydande del av arterna är hotade. I den nationella hotbedömningen placeras sig Nyland i de hemiboreala och sydboreala zonerna där andelen rödlistade arter är hög, cirka 25 procent respektive 23 procent av samtliga bedömda arter i vardera zonen. Som rödlistade arter räknas förutom hotade arter, även arter som klassificerats som nationellt utdöda, nära hotade och bristfälligt kända arter.

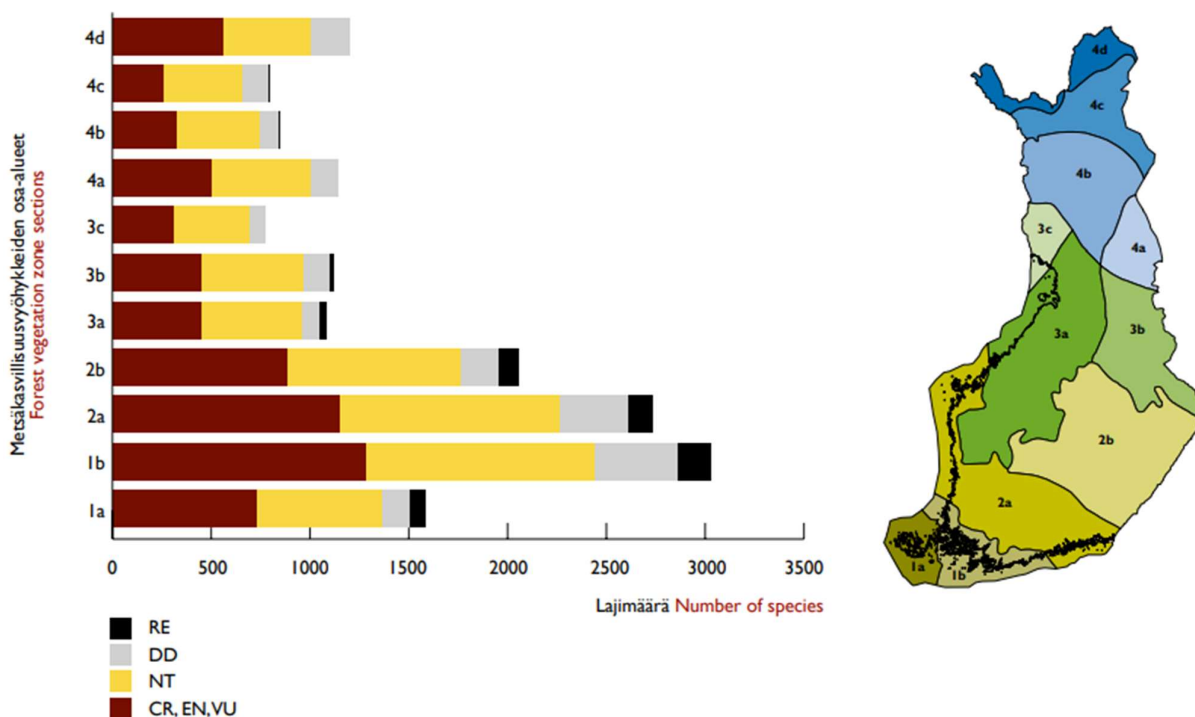

Bild 2: Antalet hotade (CR, EN, VU), nära hotade (NT), bristfälligt kända (DD) och utdöda (RE) arter i skogsvegetationszonernas delområden (Rödlistade arter i Finland 2019, 30). Nyland placeras på zonerna 1b och 2a (Y-axel: Skogsvegetationszonernas delområden, X-axel: Antal arter).

När det gäller naturtyper är hotbilden i Finland särskilt koncentrerad till områden söder om den nordboreala skogsvegetationszonen, där Nyland är beläget. Där är cirka 59 procent av det bedömda naturtyperna hotade. Den största andelen hotade naturtyper finns i kulturbiotoper (100 %), näst största i

myrar (86,4 %) och tredje största i skogar (79,4 %). Andelen hotade naturtyper med skog är störst i Södra Finlands lundar och moskogar. Skogarna är Finlands mest utbredda livsmiljötyp och över 40 procent av våra arter lever i skogar. Skogarna är också det viktigaste landområdet för våra hotade arter. Antalet skogsarter som bedöms vara hotade i Finland utgör närmare en tredjedel av samtliga hotade arter. Skogarna har alltså en central betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden.

En av de mest betydande samhällsfaktorerna som påverkar den biologiska mångfalden är överkonsumtionen av de begränsade naturresurserna. Enligt rödlistan blir naturtyper nationellt hotade till följd av åtgärder inom förnyelse och vård av skogar, utdikning, röjning av åkrar, byggande samt övergödning av vattendrag. Livsmiljöernas kvalitet försvagas också bland annat av förorening, igenväxning, främmande arter och klimatförändringar.

I Nyland är naturmiljöerna fragmenterade på grund av det stora markanvändningstrycket. I Nyland framträder det ökade behovet att ta skogs- och åkermark i bruk för andra ändamål till följd av befolkningstillväxten, den utvidgade samhällsstrukturen och, på senare tid, den gröna omställningen. För naturen och koldioxidupptaget är det avgörande vilka områden byggandet styrs till och hur grönområdenas enhetlighet och konnektivitet tryggas. Byggande som orsakar avskogning är särskilt skadligt, eftersom skogar är Nylands viktigaste livsmiljöer med tanke på mångfald och koldioxidupptaget.

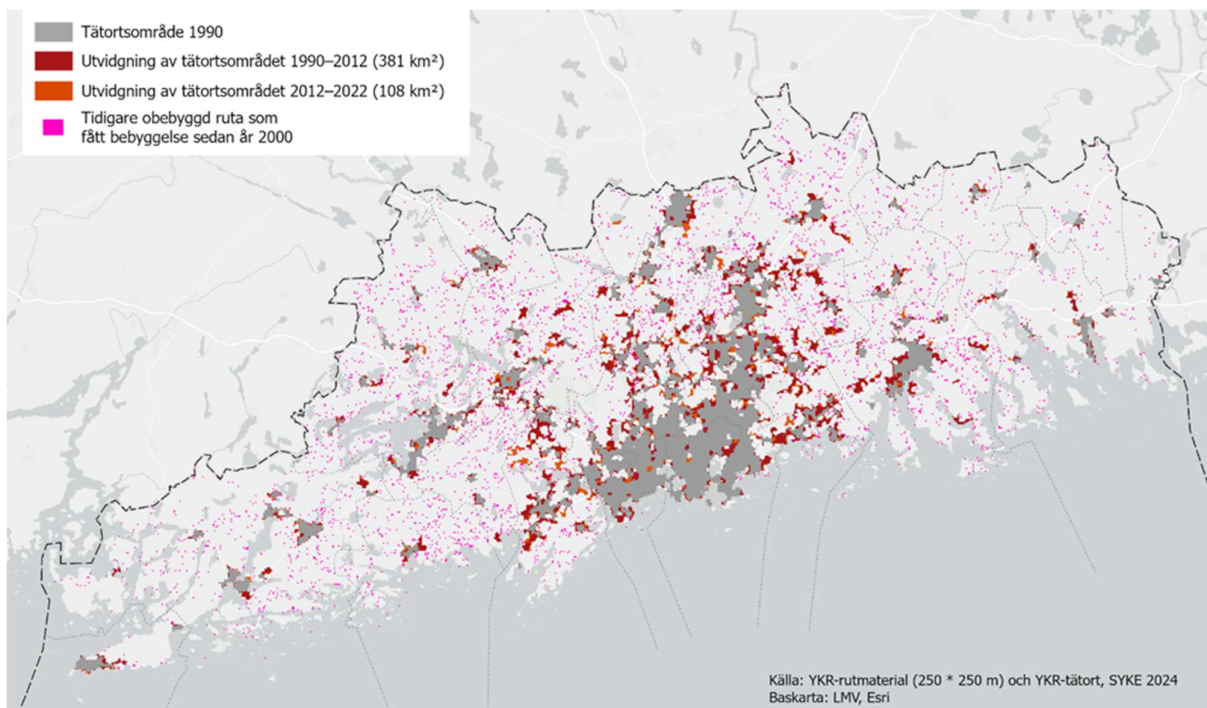

Bild 3. Utvidgningen av tätortsområden i Nyland från 1990-talet till år 2022 samt ökningen av glesbebyggelsen på tidigare obebyggda områden utanför tätorterna från år 2000 och framåt. (Nylands förbund 2024)

Även anlagda grönområden, som parker och gårdsplaner, kan stödja den biologiska mångfalden om de anläggs, vårdas och underhålls på ett sätt som stöder uppkomsten och bevarandet av livsmiljöer. Naturbaserade strukturer, som stadsskogar, parker, strandområden vid små vatten och vattendrag

tryggar en klimathållbar regionstruktur både med tanke på begränsningen av och anpassningen till klimatförändringen och anpassningen. Växtlighet och annan genomtränglig yta behövs i städer bland annat för att förebygga uppkomsten av värmeöar och minska översvåmningsrisker.

Skogar har en väsentlig roll såväl för den biologiska mångfalden och rekreationen som för att motverka klimatförändringen. Skogarna binder och lagrar kol när de växer och fungerar därmed som kolsänkor som motverkar klimatförändringen. Kol frigörs från skogarna genom avverkning och naturlig avgång. Under de senaste åren har lika mycket eller mer kol frigjorts genom avverkningar i Nyland än vad som bundits i den årliga tillväxten. Därför är nettoupptaget i Nylands skogar, dvs. skillnaden mellan upptag och utsläpp, mycket litet. Klimatneutralitetsmålet för Nyland förutsätter både minskade utsläpp och förstärkta kolsänkor. Det primära sättet att binda kol är att bevara landskapets egna skogsområden som fungerar som kolsänkor. Därutöver kan kolinbindningen stärkas med kompletterande metoder där det är lämpligt.

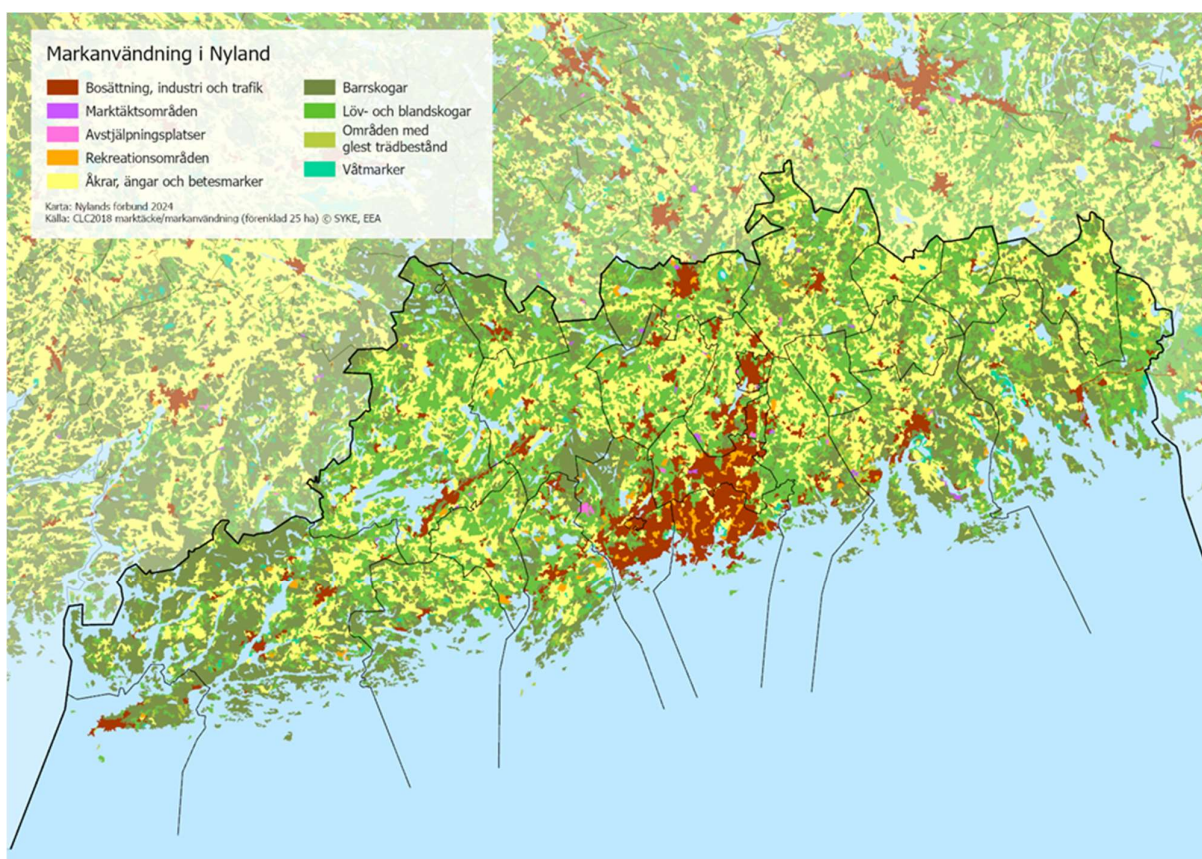

Bild 4: Den nuvarande markanvändningen i Nyland enligt olika klasser av marktäck. (Nylands förbund 2024)

Nätverket av skyddsområden har en central roll i bevarandet av arter och naturtyper. Det finns relativt få skyddsområden i Södra Finland, ofta med bristfällig konnektivitet, vilket utgör en risk för den biologiska mångfalden i Nyland. Samtidigt orsakar förändringar i markanvändningen stora störningar i Nyland, som dessutom utsätts för ett betydande tryck från mänsklig verksamhet. Klimatförändringarna försämrar redan nu de skyddade områdenas förmåga att trygga den biologiska mångfalden, varvid ett fungerande nätverk av skyddsområden får ökad betydelse. Vid skapandet av ett fungerande nätverk

bör skyddsområdenas antal, storlek, kvalitet och konnektivitet beaktas. Nätverket möjliggör en spridning av arter, vilket ger dem en möjlighet att fortleva trots pågående förändringar.

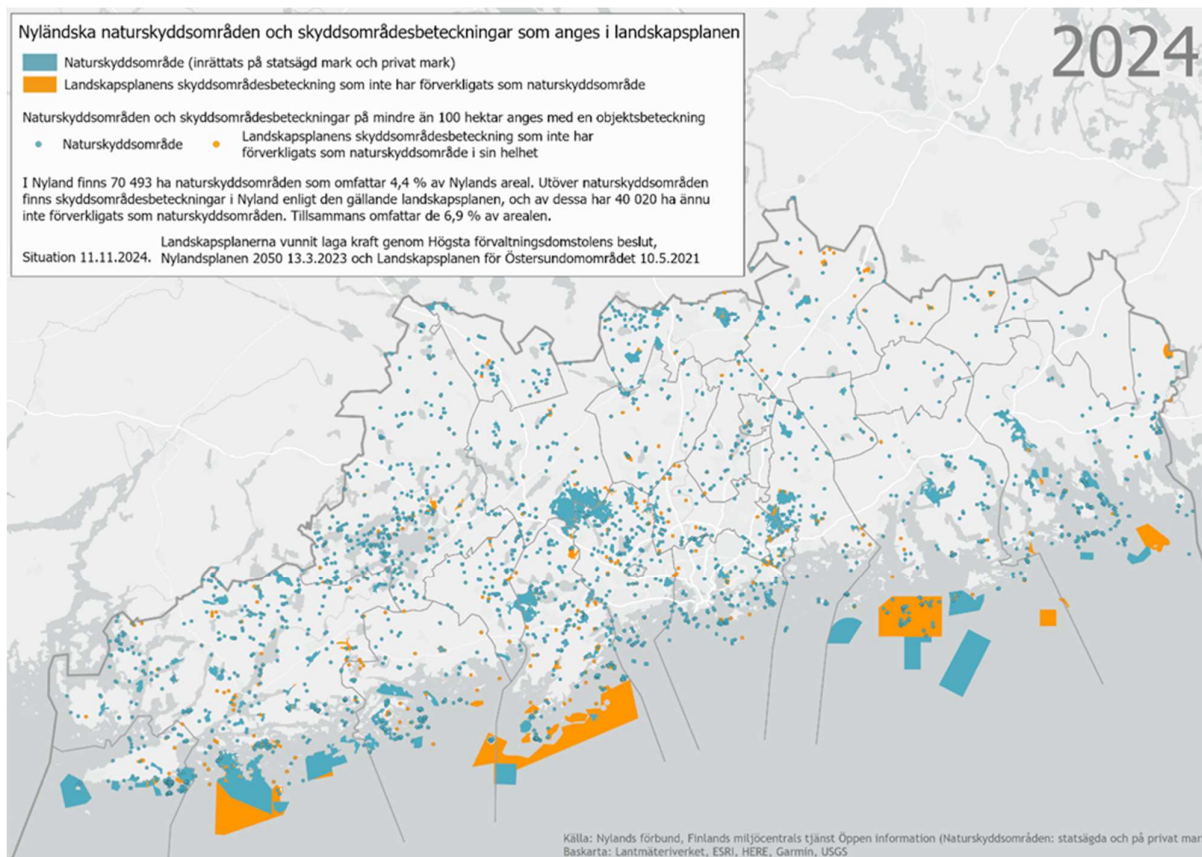

Bild 5. År 2024 omfattade Nylands naturskyddsområden tillsammans med de skyddsområdesbeteckningar som angetts i landskapsplanen 6,9 % av Nylands area. Den största delen av skyddsområdena ligger i havsområden.

4.2.1 Vattendrag och vattenresurser

Nylands vattendrag är i regel små och med få sjöar. Bland de viktigaste åsystemen i Nyland finns Karisån, Vanda å och Borgå å. Åarnas källflöden finns delvis inom Egentliga Tavastlands, Päijänne-Tavastlands och Egentliga Finlands områden. De största sjöarna är Lojo sjö och Hiidenvesi. Nylands kustvatten sträcker sig från Kymmene älv till den västra sidan av Hangö udd.

Nyland har i dag goda vattenresurser, och det har funnits tillräckligt med råvatten för att uppfylla Nylands behov. I huvudstadsregionen bygger vattenförsörjningen i huvudsak på det ytvatten som letts från Päijänne, och i de övriga delarna av Nyland i huvudsak på grundvatten och konstgjort grundvatten. I Mellersta Nyland används vatten ur Päijänne även i tillverkningen av konstgjort grundvatten. Nylands egna ytvattentillgångar är rätt knappa. På grund av att ytvatten i Nyland används till hushållsvatten har sju ytvattenförekomster klassats som särskilda områden.

Det finns sammanlagt 327 grundvattenområden i Nyland. De viktigaste grundvattentillgångarna finns i den första Salpausselkä-åsens randbildningar, som löper relativt enhetligt från Hangö till Hyvinge, samt i de längsgående åarna i Tusby, Borgå, Mörskom och Lovisa. Minst grundvattenresurser finns på västkusten i kommuner söder om Salpausselkä.

Vattendragens tillstånd har förbättrats under de senaste åren tack vare vattenskyddsåtgärder och restaurering. Kvantitativt har grundvattnet för närvarande god status och även kemiskt sett har grundvattnet i regel god status. Många av de nyländska tätorterna är emellertid belägna i grundvattenområden, och där utgör tätare byggande och nya byggprojekt ett hot mot grundvattnets status både i fråga om kvantitet och kvalitet. Dessutom kan grundvattnets kvalitet äventyras bl.a. av kommunalt avloppsvatten, gamla cisterner för lätt eldningsolja, avstjälningsplatser, skjutbanor och motorsportbanor, energibrunnar samt minskade områden för grundvattenbildning till följd av byggande och beläggning samt bortledning av dagvatten. De vanligaste ämnena som förorenar grundvatten är tillsatsämnen i bensin, lösningsmedel, impregneringsmedel för virke samt brännolja.

De flesta av de nyländska sjöarna har god eller måttlig ekologisk status. I fråga om sjöar uppvisar 47 procent av sjöarealen god status och 5 procent hög status. Av de klassificerade sjöarna uppvisar 48 procent sämre än god status. De sjöar som klassificerats med hög status finns i regel i de övre delarna av sjösystemen, där människorna har en liten påverkan på vattnet. Jordbruk, byggande och avloppsvatten belastar vattendragen. Skogsavverkning och utdikning hotar många källsjöars status. Av det strömmande vattnet har endast 30 procent god eller hög status. Vattenförekomsterna i ytterskärgården uppvisar i huvudsak måttlig status och vattenförekomsterna i innerskärgården otillfredsställande status. Den viktigaste faktorn som påverkar ytvattens status i Nyland är näringsbelastningen på vattnen. Nederbördsrika år har urlakningen av näringsämnen varit två-trefaldig jämfört med nederbördsfattiga år. (Källa: Åtgärdsprogram för vattenvård Nyland 2022–2027).

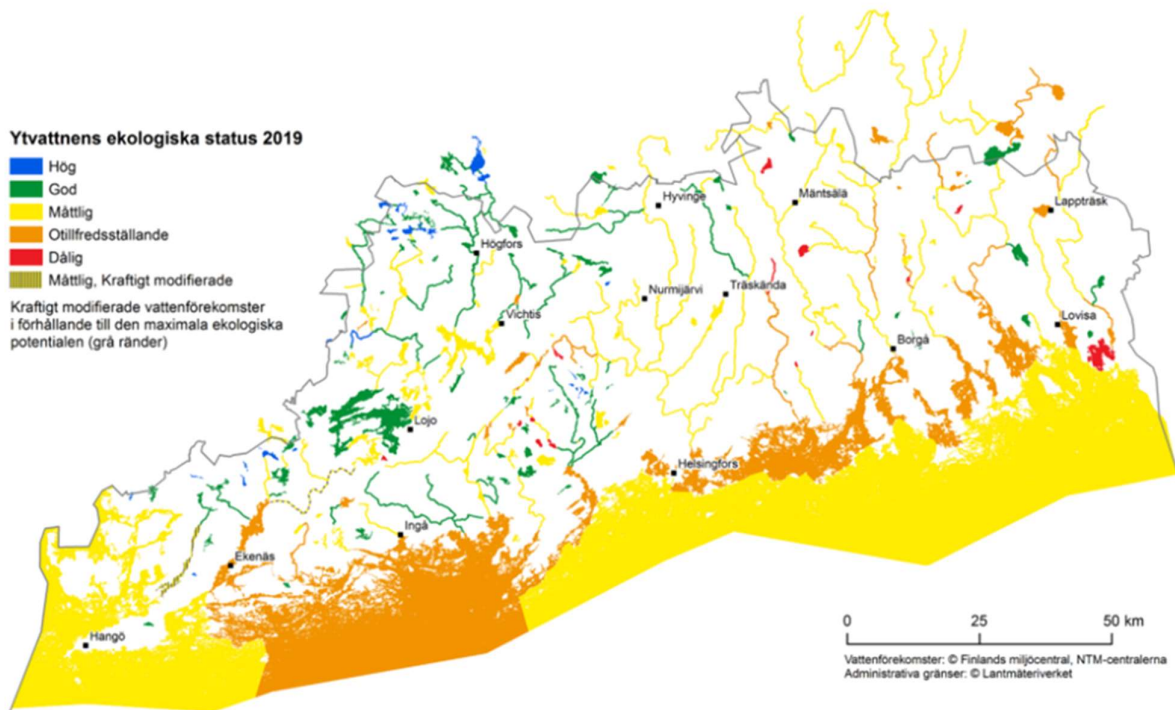

Bild 6. Ytvattens ekologiska status i Nyland 2019. (NTM-centralen i Nyland 2021)

Klimatförändringarna och allt kraftigare extrema väderförhållanden beräknas på många sätt påverka vattenresurserna och vattendragen genom nederbörd och avdunstning. Den årliga nederbörden ökar, likaså längre perioder av torka. Människans verksamhet, såsom utdikning och byggande, stärker effekterna av torka och översvämningar. (Klimatförändringens inverkan på grundvattentillgångarna).

Som en konsekvens av klimatförändringen kommer sensommarens och höstens lägsta grundvattenstånd att sjunka ytterligare. Följderna av torka märks först i små grundvattenförekomster, där grundvattnets kretslopp är ganska snabbt. Grundvattenreservoarerna kompletteras av höstens och vinterns regn- och smältvatten, men å andra sidan kan grundvattnets kvalitet försämrats av långa regnperioder och översvämningar. Klimatförändringarna bedöms också öka näringsbelastningen i vattenekosystem och därigenom bidra till eutrofiering. Tabell 1 beskriver förändringarna i väder- och klimatfaktorer i Nyland fram till 2050-talet.

Tabell 1: Förändringar i väder- och klimatfaktorer i Nyland fram till 2050-talet. (Källa: Finlands klimatpanel, rapport 2/2021)

Nyland									
Variabel	Vinter	Vår	Sommar	Höst	År	1991–2020 och 1981–2010, jämförelse och iakttagelser			
Medeltemperatur	++	++	+	++	++	Perioden 1991–2020 +6°C varmare än 1981–2010			
Nederbörd	+	+	/	+	+	Den årliga genomsnittliga nederbörden var under perioden 1991–2020 närapå densamma som 1981–2010			
Termiska årstidens längd	--	+	+	+	*	Vintern blir >50 dygn kortare fram till 2050-talet, övriga årstider blir 10–20 dygn längre			
Dygnets maximitemperatur	++	++	+	++	++	Dygnets maximitemperatur var under perioden 1991–2020 i genomsnitt 0,5 °C högre än 1981–2010			
Dygnets minimitemperatur	++	++	+	++	++	Dygnets minimitemperatur var under perioden 1991–2020 i genomsnitt 0,5 °C högre än 1981–2010			
Dagar med köldgrader	-	--	-	--	--	Under perioden 1991–2020 har det genomsnittliga antalet dagar med köld per år minskat med cirka 6 dagar jämfört med 1981–2010			
Snö	--	--	*	--	--	Snödjupet har minskat med ca 3–5 cm/decennium, och det varaktiga snötäckets inträdande sker ca 4 dygn senare per decennium			
Dagar med nederbörd	+	()	-	()	+	Stor variation mellan åren			
Skyfallens styrka	+	+	+	+	+	Klimatförändringskoefficienten är 1,25–1,3 för regn per dygn och 1,35–1,5 för regn per timme.			
Relativ fuktighet	+	/	/	/	+	Ingen nämnvärd förändring har iakttagits			
Vindstyrka	+	+	/	/	/	Ingen nämnvärd förändring har iakttagits			
Mängden tjäle	--	--	*	*	--	Perioden med bärande tjäle under vintern har minskat i hela landet med ca 7 dagar/decennium			
++	Ökar betydligt		+	Ökar		/	Knappt någon förändring	()	Osäker förändring
--	Minskar betydligt		-	Minskar		*	Kan inte avgöras eller betydelselös		

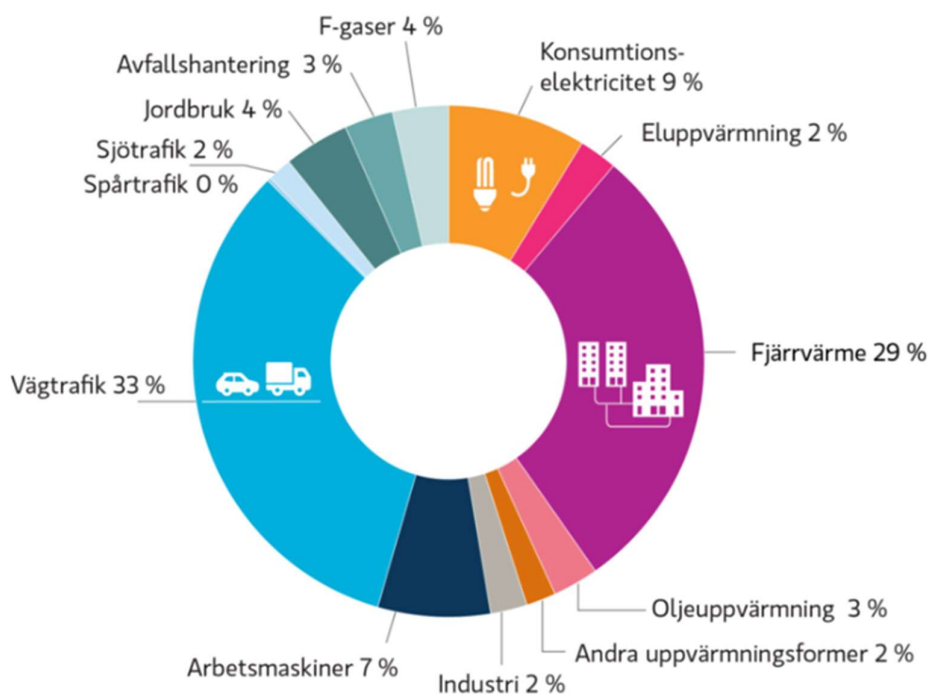
4.2.2 Växthusgasutsläpp och luftkvalitet

Hur man ska möta klimatförändringen är en av de viktigaste och mest aktuella frågorna såväl i Nyland som i hela världen. Nyland har en betydande roll för utsläppsutvecklingen i Finland, bland annat på grund av sin stora befolkning, omfattande trafik och starka tillväxt

År 2023 uppgick Nylands utsläpp av växthusgaser till 5,6 miljoner ton. Utsläppen per invånare var 3,2 ton, vilket är lägst av alla landskap. Bland landskapen har Nyland de lägsta utsläppen per invånare. De totala utsläppen har minskat med omkring 39 procent sedan 2005. Den viktigaste orsaken till minskningen är åtgärder som vidtagits av energisektorn. Den positiva utvecklingen i Nyland har särskilt

gynnats av att fjärrvärmeproduktionen blivit renare och den nationella utsläppskoefficienten för elproduktion har minskat.

Fördelningen av utsläppen i Nyland år 2023

Källa: Syke

Bild 7. Fördelningen av Nylands utsläpp år 2023. (Finlands miljöcentral 2024).

Den största utsläppskällan i Nyland är trafiken, vars andel av samtliga utsläpp uppgick till cirka 33 procent. Den näst största utsläppskällan är fjärrvärme (29 %) och på tredje plats ligger konsumtionsel (9 %).

I Nyland har utsläppen från fjärrvärmeproduktionen i Helsingfors och Esbo sjunkit kraftigt. Enbart minskningen av utsläppen från fjärrvärmeproduktionen i Helsingfors motsvarar över hälften av den totala utsläppsminskningen i hela Nyland. Trots den goda utsläppsutvecklingen ökade elförbrukningen med 5 procent. Inom de övriga sektorerna förändrades utsläppen med några procent.

Det är omöjligt att helt undvika växthusgasutsläpp från mänsklig verksamhet. Även om alla åtgärder för att begränsa utsläppen i Nyland lyckas måste en del av utsläppen bindas ur atmosfären för att regionen ska kunna uppnå klimatneutralitet enligt beräkning. Med tanke på kolbindning spelar särskilt landskapets skogar en betydande roll. Det bör emellertid noteras att den skogsareal som fungerar som kolsänka i Nyland är relativt liten i förhållande till landskapets invånarantal och de utsläpp som orsakas av mänsklig aktivitet, och att skogsområden dessutom varje år permanent har försvunnit när skogsmark har tagits i bruk för andra ändamål, huvudsakligen byggande.

Luften innehåller orenheter i form av gasformiga och partikelformiga skadliga ämnen som härrör från både mänsklig verksamhet och naturen. De skadliga effekterna av dessa orenheter kan vara globala,

regionala eller lokala. Klimatuppvärmning och ozonminskning i den övre atmosfären är globala effekter. Lokala effekter är däremot olägenheter för människors hälsa och närmiljö till följd av luftföroreningar som orsakas av utsläpp i närområdet, samt försämrad trivsel och materialskador.

Luftkvaliteten i Nyland är i allmänhet överlag god, men luftföroreningar kan lokalt och regionalt tidvis försämra luftkvaliteten även här. Frågor som rör luftkvaliteten gäller den tätbefolkade huvudstadsregionen, där luftkvaliteten försämras av gatudamm, avgaser från trafiken, luftföroreningar som sprider sig från andra områden, damm från byggen och vedeldning i småhusområden.

4.2.4 Mark, förorenade markområden och utnyttjande av marksubstanser

Marken är en icke-förnybar naturresurs som har många viktiga funktioner som också människan är beroende av. Marken lagrar och filtrerar vatten och skyddar därmed mot översvämningar och torka. En välmående mark är en förutsättning för produktion av mat och vatten, och marken har en central roll i kolets kretslopp och klimatarbetet. Dessutom erbjuder marken en livsmiljö för upp till en fjärdedel av världens arter.

I Nyland finns det mycket industri- och företagsverksamhet samt bosättning och trafik, vilka alla belastar markkvaliteten. Finlands förorenade markområden ligger främst i södra Finland och i kustområdena. Som förorenat klassificeras ett område där mänsklig aktivitet lett till en sådan ansamling av skadliga ämnen att de orsakar skada eller betydande risk för miljön eller hälsan, minskad trivsel eller annan därmed jämförbar skada. Skadliga ämnen kan läcka ut i jordmånen till följd av olika olyckor, skador eller mindre utsläpp som pågått under en längre tidsperiod. I marken kan ämnena sprida sig till grundvattnet, vattendragen eller omgivande områden. I Finland regleras förorening av mark och grundvatten samt sanering av förorenade områden genom miljöskyddslagen.

Den tillväxt som förutspås för Nyland innebär en ökning av konsumtionen och byggandet, dvs. ökad användning av naturresurser. Till exempel ökar behovet av sten- och jordmaterial för byggande och underhåll av infrastruktur, byggnader och olika miljöstrukturer. I Nyland ökar behovet av marksubstanser i synnerhet i Helsingforsregionen, där befolkningstillväxten koncentreras. För närvarande hanteras cirka 15 miljoner ton marksubstanser per år i Nyland. Transporterna av stenmaterial från åsar och bergtäkter är långa i Nyland, liksom transporterna till avstjälningsplatser för marksubstanser. Transporterna orsakar de största skadliga miljökonsekvenserna av användningen av marksubstanser. De långa transporterna ger upphov till utsläpp, och dessutom ger den tunga transporttrafiken upphov till buller och vibrationer. Andra betydande konsekvenser av marksubstanshanteringen är konsekvenserna för landskapet och eventuella konsekvenser för grundvattnet. Återvinning av de grävmassor som bildas i samband med byggande skulle minska både behovet av att bryta nytt stenmaterial, konsumtionen av naturresurser och de skadliga miljökonsekvenserna.

4.2.5 Buller

Buller är oönskat ljud som upplevs som obehagligt eller störande och som kan vara skadligt för hörseln. Upplevelsen av buller är mycket individuellt. Hur skadligt bullret upplevs beror bl.a. på ljudets styrka, frekvens och impulskaraktär samt tid, plats, individens känslighet för buller och attityden till ljudkällan. Buller försämrar trivseln och livsmiljöns kvalitet, i synnerhet i områden som används för boende och i semester- och rekreationsområden. Långvarig exponering för buller kan orsaka olika hälsoproblem, till exempel sömnstörningar, stressreaktioner i kroppen samt ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar.

Nyland är det mest tätbefolkade landskapet med en tät bebyggelsestruktur och många bullerkällor, vilket utsätter ett stort antal människor för buller. Den största delen av miljöbullret härstammar från vägtrafiken. Vägtrafiken har beräknats öka ytterligare på Nylands vägnät i takt med att befolkningen och

antalet arbetsplatser ökar. Utomhusbuller regleras genom ett beslut av statsrådet (993/1992). Bullerstörningarna kontrolleras genom krav och åtgärder som inriktas på bulleremissioner, ljudets fortplantning samt bullernivå och exponering. Planläggning är ett effektivt sätt att förebygga nya bullerproblem och även att lösa befintliga.

4.3 Miljöskyddsmål samt planer och program som landskapsprogrammet anknyter till

För skydd av miljön har olika planer och program utarbetats på internationell, nationell och landskapsnivå. De bygger på mål och riktlinjer som fastställts i lagar, direktiv och regeringsprogram. Nedan nämns de viktigaste miljöskyddsmålen och programmen som landskapsprogrammet anknyter till.

4.3.1 Klimatförändring och klimatanpassning

Vikten av klimatarbete har ökat under de senaste åren och klimatmål och klimatplaner har utarbetats på olika regionala nivåer. Gemensamt för programmen är att de innehåller mål och åtgärder för att nå klimatneutralitet. Klimatmålen har på olika sätt koppling till alla de utvecklingsprioriteringar som ingår i landskapsprogrammet.

EU har förbundit sig att minska nettoutsläppet av växthusgaser med minst 55 procent till år 2030 räknat från 1990 års nivå och har som mål att vara världens första klimatneutrala område år 2050. För att uppnå målet har Europeiska kommissionen startat ett program för grön utveckling, Green deal (den gröna given) som är ett omfattande och ambitiöst åtgärds paket. Målet för Green deal är att kraftigt minska utsläppen, investera i toppforskning och innovationer samt bevara Europas naturmiljö.

På nationell nivå är målet ett klimatneutralt Finland år 2035. För att nå målet genomförs bl.a. en reform av energiproduktionen, dvs. minskad användning av fossila bränslen och främjande av alternativa energikällor såsom väte, sol-, vind- och vattenkraft samt bioenergi. Dessutom främjas elektrifiering av trafiken, ökad cirkulär ekonomi och en förstärkning av skogarnas kolsänkor. Regeringen bereder som bäst en ny energi- och klimatstrategi som siktar på kolnegativitet och vars väsentliga del är att främja industrins omställning till ren energi och investeringar i den.

Finlands klimatpolitik utgår från klimatlagen som antogs år 2022. Lagen ställer bland annat utsläppsminskningsmål för år 2030 (-60 %), år 2040 (-80 %) och år 2050 (-90 %, dock med sikte på en nivå på -95 %) jämfört med nivån år 1990. Dessutom innehåller lagen mål som gäller markanvändningssektorn och sänkor.

Nyland har som mål att vara klimatneutralt senast 2030. För att detta mål ska uppnås har en färdplan för ett klimatneutralt Nyland 2030 utarbetats samt ett åtgärdsprogram för den. Med samarbete mot klimatneutralitet, som presenterar de viktigaste prioriteringarna med tanke på klimatarbete samt områden för gemensamma insatser. Nylands landskapsfullmäktige godkände den uppdaterade färdplanen Klimatneutralt Nyland 2035 i december 2022.

Statsrådet har i december 2022 antagit en Nationell plan för anpassning till klimatförändringen 2030 (KISS2030). I den nationella planen fastställs en vision samt mål för anpassningsarbetet. I Nyland genomförs den nationella anpassningsplanen genom projektet VILKKU i samarbete mellan Nylands förbund och Helsingfors universitet. Projektets mål är att stärka Nylands förmåga att anpassa sig till klimatförändringen. Under projektet bereds en lägesbild av Nylands sårbarhet, exponering och väsentliga risker. Även en regional anpassningsplan utarbetas. Det regionala anpassningsarbetet kopplas samman med Nylands framsynsarbete och med landskapsplanläggningen.

Jord- och skogsbruksministeriet publicerade år 2022 en övergripande klimatplan för markanvändningssektorn (MISU), som utgör en del av planeringssystemet i enlighet med den reviderade klimatlagen. Syftet med planen är att i enlighet med målen för hållbar utveckling främja att utsläppen minskar inom markanvändningen, skogsbruket och jordbruket, att upptaget av koldioxid i kolsänkor stärks och att det görs anpassningar till klimatförändringen. I planen ingår åtgärder som omfattar förändrad markanvändning, koldioxidutsläpp från jordbruksmark, skogar och långlivade träprodukter samt flera olika tvärssektoriella åtgärder.

4.3.2 Biologisk mångfald

Finland är förpliktat av EU:s mål att stoppa förlusten av biologisk mångfald och förbättra naturens tillstånd. EU:s strategi för biologisk mångfald sträcker sig till år 2030 och har som huvudmål att stoppa förlusten av biologisk mångfald samt vända dess utveckling i en positiv riktning inom EU. Strategin anger EU:s gemensamma procentuella mål för skydd av naturen. Finland är även bundet av ett flertal andra internationella överenskommelser, varav FN:s konvention om biologisk mångfald är den viktigaste för att trygga naturens mångfald. I samband med konventionen godkände partsmötet år 2022 Kunming-Montreal-ramverket för biologisk mångfald.

Finland bereder fortfarande sin nya nationella strategi för biologisk mångfald och ett därtill anknutet handlingsprogram, som kommer att sträcka sig till 2035. Strategin och handlingsprogrammet tar hänsyn till målen för 2030 från partsmötet inom FN:s konvention om biologisk mångfald, målen i EU:s strategi för biologisk mångfald samt de mål som ställs nationellt.

I genomförandet av EU:s strategi för biologisk mångfald ingår även EU:s förordning om restaurering av natur, som trädde i kraft i augusti 2024. Finland bereder som bäst sin nationella restaureringsplan, som kommer att ange de åtgärder som ska vidtas för att målen i förordningen ska uppnås. I förordningen om restaurering av natur ingår de procentuella restaureringsmålen fram till 2030 för skadade ekosystem i land- och havsområden. Dessutom ska alla ekosystem som på grund av svagt tillstånd behöver restaurering vara återställda senast 2050. Förordningen om restaurering av natur förutsätter åtgärder som förbättrar naturens tillstånd till exempel på myrar, i skogar, jordbruksmiljöer, på stränder och i hav och insjöar. Separata mål har ställts upp för urbana ekosystem. Målen i förordningen om restaurering av natur gäller i tillämpliga delar även arter och miljöer som avses i fågeldirektivet och habitatdirektivet och syftet är alltså att stärka det redan pågående naturskyddet.

Europeiska kommissionen publicerade i december 2021 en markstrategi, som ställer mål till 2050. Som en del av strategins genomförande publicerade kommissionen i juli 2023 ett direktivförslag om markhälsa, och i april 2025 nåddes en preliminär överenskommelse om det. Förslaget ska ännu godkännas av Europaparlamentet och i medlemsstaternas ministerråd. Därefter har medlemsstaterna tre år på sig att genomföra direktivet. Målet med direktivförslaget är att förbättra markens tillstånd och dess uppföljning, att minska riskerna från föroreningar och att öka kunskapen om förorenade områden.

Den nya naturvårdslagen i Finland trädde i kraft år 2023. Lagen uppdaterades för att den bättre skulle möta de nuvarande utmaningarna som orsakas av förlusten av biologisk mångfald och klimatförändringarna. I samband med reformen av naturvårdslagen infördes ett kapitel om frivillig ekologisk kompensation. Miljöministeriet har också utfärdat en förordning för detta ändamål. Tillsammans fungerar författningarna som ett helt nytt verktyg för naturvård och restaurering i Finland. I år publicerades även beräkningsanvisningar för ekologisk kompensation. Systemet håller nu på att införas i kommunerna på flera olika sätt.

Den biologiska mångfalden i Finland stärks enligt livsmiljöprogrammet Helmi som pågår under åren 2021–2030. Helmi-programmet motarbetar en minskning och kvalitetsförsämring av livsmiljöer.

Programmet innehåller 40 åtgärder för restaurering samt vård och skydd av olika livsmiljöer, och programmet genomförs i ett omfattande samarbete mellan olika aktörer. Även inom ramen för handlingsprogrammet för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland, METSO, har man i omfattande grad bedrivit naturskydd och naturvård som är frivillig för skogsägare och pågår under åren 2008–2025. En fortsättning av METSO-programmet är under beredning.

År 2025 började Nyland utarbeta sitt LUMO-program för landskapet. De landskapsspecifika LUMO-programmen bereds i ett omfattande samarbete mellan olika aktörer i området. Programmen sammanställer kunskap om naturens aktuella tillstånd i landskapet och de påfrestningar som den utsätts för. I programmen fastställs landskapsspecifika mål för att trygga och främja den biologiska mångfalden samt åtgärder för att stoppa dess försämring. Åtgärderna omfattar bland annat restaurering och vård samt rekommendationer och anvisningar för att öka den biologiska mångfalden. Genomförandet bygger på markägarnas frivilliga insatser.

Planer och program som gäller den biologiska mångfalden har en särskild anknytning till prioriteringen Ett miljösmart Nyland.

4.3.3 Vattenvård och havsvård

Målet med vattenvården är att skydda, förbättra och återställa ytvattnen och grundvattnen så att deras status inte försämras och så att de uppnår minst god status inom hela EU-området. EU-direktivet (2000/60/EG) om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område trädde i kraft 22.12.2000. I Finland har direktivet genomförts med lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) och med de därtill hörande förordningarna. Lagen innehåller bestämmelser om myndighetssamarbete, om utredning och övervakning av faktorer som påverkar vattenstatusen, om klassificering av vatten, om planering av vattenvården samt om medborgarnas och olika aktörers delaktighet. De allmänna målen för vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen är att skydda, förbättra och återställa vattnen och Östersjön så att ytvattnens och grundvattnens eller Östersjöns status inte försämras samt att deras status är minst god.

Nyland hör till Kymmene älvs-Finska vikens vattenförvaltningsområde, för vilket en förvaltningsplan enligt ovannämnda lag har utarbetats. Planen ligger till grund för vattenskyddet i området och redogör för de problem som förekommer i vattenförvaltningsområdets vattenskydd samt för lösningar på dessa. Mer detaljerade åtgärder för vattenvården i Nyland har sammanställts i Åtgärdsprogrammet för vattenvården i Nyland. Den gällande förvaltningsplanen och åtgärdsplanen täcker perioden 2022–2027. Planerna uppdateras med sex års mellanrum, och följande planeringsrunda inleds 2026.

För att uppnå en god havsmiljöstatus i Finlands territorialvatten och ekonomiska zon har det utarbetats en havsförvaltningsplan enligt ramdirektivet om en marin strategi. I det åtgärdsprogram som ingår i planen anges åtgärderna för olika sektorer för att uppnå och bevara en god havsstatus. Havsvård bedrivs parallellt med den vattenvård som gäller kustvatten, sjöar, älvar och grundvatten. Havsförvaltningsplanen utarbetas av Miljöministeriet i samarbete med Jord- och skogsbruksministeriet, Kommunikationsministeriet samt kustområdets NTM-centraler.

Europeiska kommissionen lämnade under sommaren 2025 sitt förslag till EU:s strategi för vattenresiliens. Målet för strategin är säkerställa att tillgången till och förvaltningen av vatten tål klimatförändringar och föränderligt väder. Strategin innehåller åtgärder vilkas huvudsyfte är att bl.a. skydda vattnets kretslopp och förbättra vattendragens tillstånd, säkerställa att människor har tillgång till tillräckligt rent dricksvatten, industrin till processvatten, jordbruket och livsmedelsproduktionen till bevattningsvatten, samt att förbättra beredskapen för vattenkriser och skapa förutsättningar för ny vattenindustri. Strategin sträcker sig till år 2030 och kommer att utvärderas nästa gång år 2027

4.3.4 Avfallshantering, cirkulär ekonomi och vattentjänster

I avfallslagstiftningen föreskrivs det om allt avfall med undantag av vissa specialavfall, såsom kärnavfall. Syftet med avfallslagen är att förebygga den fara och skada för hälsan och miljön som avfall och avfallshantering orsakar, minska avfallets mängd och skadlighet, främja en hållbar användning av naturresurserna, samt säkerställa en fungerande avfallshantering och förhindra nedskräpning. Avfallslagstiftningen har under de senaste åren reviderats i etapper.

Vid Miljöministeriet pågår ett arbete med att bereda en ny lag om cirkulär ekonomi, som kommer att ersätta den nu gällande avfallslagen. Syftet med lagen om cirkulär ekonomi är att påskynda en övergripande övergång till cirkulär ekonomi bl.a. genom att förtydliga lagstiftningen på avfallsområdet, minska regleringsbördan, klargöra avfallsregleringens relation till produkt- och kemikalieregleringen samt utveckla verksamhets- och investeringsmiljön för aktörer inom den cirkulära ekonomin. Målet är också att bättre än hittills beakta materialens hela livscykel och främja utnyttjandet av material samt att förbättra insynen i och tillgången till information om avfall och avfallshantering. Avsikten är att en proposition med förslag till lag ska överlämnas år 2026. Europeiska kommissionen planerar en ny lagstiftning om cirkulär ekonomi, och i förhållande till den bereds propositionen till Finlands lag om cirkulär ekonomi proaktivt och med framförhållning.

Nylands förbund har anslutit sig till Green Deal för cirkulär ekonomi. Det är ett strategiskt åtagande som på initiativ av aktörer ska främja övergången till cirkulär ekonomi och minska användningen av naturresurser. De primära utvecklingsmålen för Nylands förbund i Green deal-åtagandet är den byggda miljön och ett regenerativt livsmedelssystem med hänsyn till innovationscentrum och utsläpp. Nylands förbund har som mål att alla 26 kommuner i regionen ska åta sig att delta.

Programmet för en nationell reform av vattentjänster har beretts under åren 2020–2021. Genom programmet skapades en gemensam nationell vision för vattentjänsterna – *ansvarsfulla vattentjänster 2030*. Visionen innebär att säkerställa vattentjänster som är säkra och av hög kvalitet, samt att vattenförsörjningen blir en klimatneutral föregångare inom cirkulär ekonomi. (Program för en nationell reform av vattentjänster). För att genomföra visionen för den nationella vattentjänstreformen i Nyland har man under ledning av NTM-centralen berett strategin Vattentjänststrategi 2050 för östra och södra Finland, som innehåller fyra åtgärdsteman och tio olika åtgärder för uppnående av målen.

Utgående från Nylands vattentjänststrategi utarbetades en analys av nuläget och utvecklingsbehoven för Nylands vattenförsörjning 2023 samt en regional vattenförsörjningsplan för Nyland 2024. Dessa långsiktiga planer styr utvecklingen av vattenförsörjningen i Nyland.

EU:s direktiv som gäller rening av avloppsvatten från tätbebyggelse håller på att genomföras på nationell nivå. Bland de viktigaste ändringarna som direktivet medför är strängare gränsvärden för utsläpp av näringsämnen, övergripande kontrollplaner för avloppsvatten från tätbebyggelse för minskad belastning till följd av spill av avloppsvatten och dagvatten, nya krav på avlägsnande av mikroföroreningar samt ett därmed sammanhängande system för producentansvar för läkemedels- och kosmetikaindustrin som nu införs.

4.3.5. Markanvändning

Planeringen av områdesanvändningen regleras av lagen om områdesanvändning. Lagen om områdesanvändning innehåller bestämmelser om riksomfattande mål för områdesanvändningen samt bestämmelser om planläggningssystemet och havsplaneringen. Som bäst pågår en reform av lagen om områdesanvändning, och den nya lagen planeras träda i kraft 2026. Bestämmelser om projektering, uppförande och användning av byggnader och byggnadsobjekt ingår i bygglagen, som trädde i kraft i

början av 2025. Före lagreformen reglerades områdesanvändning och byggande i markanvändnings- och bygglagen.

I planeringssystemet för områdesanvändning ingår riksomfattande mål för områdesanvändning, landskapsplan, generalplan och detaljplan. Syftet med lagen om områdesanvändning är att reglera områdesanvändningen och byggandet för att skapa förutsättningar för en bra livsmiljö och främja en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling.

Parallellt med landskapsprogrammet bereds etapplandskapsplanen 5 för Nyland, det vill säga VISION-planen. VISION-planen kompletterar de lagakraftvunna planerna med teman som gäller den gröna omställningen, och som teman i planen behandlas energi, natur och kolbindning, industriell produktion, cirkulär ekonomi och marksubstanshantering, logistik och långväga persontrafik samt vattentjänster och vattentillgångar. VISION-planen och landskapsprogrammet har många likheter, och därför ordnades gemensamma möten med intressentgrupper under våren 2025, där utgångspunkterna och målen för bägge planer behandlades samtidigt. De frågor som återspeglas i landskapsprogrammets prioriteringar kan i sin tur komma till uttryck i landskapsplanen och i beslut om markanvändning.

5. Bedömning av landskapsprogrammets konsekvenser

Under hela beredningen av Nylands landskapsprogram har konsekvenserna bedömts konsekvent för sex olika teman: människorna, naturförhållandena och naturresurserna, regionstrukturen och miljön, klimatförändringen och anpassningen till den samt ekonomin. Det sistnämnda perspektivet omfattas inte av SMB-lagen, men har ändå ansetts nödvändigt att ta med i bedömningen för att kunna bedöma de samlade konsekvenserna och de mål som ställts upp för programmet. I takt med att bedömningen framskred preciserades och fördjupades de ovannämnda temana så att de kom att omfatta olika perspektiv i bred bemärkelse. I den slutliga bedömningen ingick totalt 26 indikatorer. Bedömningens precisionsnivå fastställdes parallellt med programberedningen. De konsekvenser som Nylands landskapsprogram beräknas få 2026–2029 har sammanställts i en bedömningsmatris, figur 8 och bilaga 1.

BEDÖMNINGSMATRIS

KONSEKVENSER FÖR	MÄNNISKOR					NATURFÖRHÅLLANDEN OCH NATURTILLGÅNGAR					REGIONSTRUKTUR OCH MILJÖ		KLIMTANPASSNING			EKONOMI										
+++ mycket positiva konsekvenser ++ positiva konsekvenser + i någon mån positiva konsekvenser ingen påverkan - i någon mån negativa konsekvenser -- negativa konsekvenser --- mycket negativa konsekvenser +/- motsägelsefulla konsekvenser	Hälsa och välfärd	Livsförhållanden och trivsel	Utbildning	Sysselsättning	Integration	Likabehandling och jämlikhet	Jordmån	Vattendragens status	Luftkvalitet	Naturens mångfald	Vegetation och arter	Det ekologiska nätverket	Icke förnybara naturtillgångar	Samhällsstruktur	Kvaliteten på den byggda miljön	Landskap och kulturarv	Stadsbild	Utsläppsutveckling	Mängden förnybar energi	Kolsänkor och kollager	Anpassning till klimatförändringen	Cirkulär ekonomi	Förutsättningar för FoU-verksamheten	Näringsverksamhetens utvecklingsmöjligheter	Landskapets dragningskraft	Landskapets konkurrenskraft
Prioriteringar och mål																										
Ett miljösmärt Nyland																										
Ett innovativt Nyland																										
Ett lyckligt Nyland																										
HELHETSBEDÖMNING																										

Bild 8: Uppskattade konsekvenser av Nylands landskapsprogram under 2026–2029.

5.1 Utgångspunkter och osäkerhetsfaktorer

I konsekvensbedömningen har man försökt identifiera de viktigaste och mest betydande konsekvenserna av de valda prioriteringarna. Utgångspunkten var att bedöma konsekvenserna i jämförelse med nuläget. Bedömningsnivån motsvarar programmets detaljnivå, dvs. en lika generell nivå. I konsekvensbedömningen har man beaktat konsekvensernas omfattning, riktning och inriktning, direkta och indirekta konsekvenser samt tidsdimensionen (kort och lång sikt).

Nylands landskapsprogram innehåller mål som gäller prioriteringarna, men inga exakta åtgärder för att uppnå målen och inga åtgärdsaktörer. Eftersom programmet kan genomföras på många olika sätt är de faktiska konsekvenserna förknippade med stor osäkerhet. Det bör noteras att omvärlden i Nyland utvecklas och förändras också till följd av faktorer som är oberoende av Nylands landskapsprogram. Det är därför inte möjligt att i bedömningen beakta alla eventuella oväntade händelser eller utvecklingsförlopp. Osäkerheterna gäller till exempel finansiering, världsläget och den globala politiken, den politiska viljan, kommunernas engagemang och tillgången på resurser. Under landskapsprogrammets genomförandefas, när programmet konkretiseras, är det också möjligt att justera och precisera bedömningen.

5.2 Synergier och samlade konsekvenser av landskapsprogrammet

Landskapsprogrammets mest betydande positiva samlade effekter gäller människor, ekonomin samt begränsningen av och anpassningen till klimatförändringen. Konsekvenserna för naturförhållandena och naturresurserna, regionstrukturen och miljön är i viss mån positiva. Programmet bedöms inte ha några nämnvärda direkta konsekvenser för landskapet och kulturarvet. Det bör noteras att programmet inte beräknas ha enbart negativa konsekvenser för någon som helst enskild prioritering.

Landskapsprogrammets konsekvenser berör huvudsakligen det egna landskapet. I viss mån kan konsekvenserna också vara nationella, i synnerhet de ekonomiska konsekvenserna, samt i viss mån internationella, om programmet innefattar internationellt samarbete. Programmet bedöms dock inte ha några gränsöverskridande internationella konsekvenser.

Som helhet är avsikten med landskapsprogrammet att främja hållbar utveckling samt att anpassa den ekonomiska verksamheten till naturens bärkraft och de planetariska gränserna.

Syftet med prioriteringen **Ett miljösmart Nyland** är att ta tag i den ekologiska hållbarhetskrisen och hitta mer hållbara lösningar bl.a. med hjälp av den gröna, rena omställningen, samt att minska växthusgasutsläppen och främja cirkulär ekonomi. Miljösmarthet betyder att man skapar lösningar för en mer hållbar framtid, stärker klimatesiliensen, funktionssäkerheten och miljösäkerheten.

Prioriteten Ett miljösmart Nyland bedöms ha särskilt positiva effekter på begränsningen av och anpassningen till klimatförändringen samt på naturförhållanden och naturresurser. Målen för begränsning och anpassning stöds bland annat av utfasningen av fossila bränslen, smarta energilösningar samt Nylands anpassningsplan och de åtgärder som presenteras i den. Den biologiska mångfalden förbättras genom bl.a. genomförandet av EU:s strategi för biologisk mångfald, restaureringsåtgärder och tryggheten av naturvärden. Att värna och utveckla den biologiska mångfalden och rekreationsområdena i närmiljön har också positiva effekter på människors välbefinnande och landskapets attraktionskraft. Cirkulär ekonomi och resurssmarta lösningar leder mot ett klimatnegativt kretsloppssamhälle, vilket bidrar positivt till ett mer effektivt utnyttjande av materialflöden och ett mer hållbart bruk av naturresurserna. För att de positiva effekterna ska kunna förverkligas krävs gemensam vilja, engagemang och resurser.

Prioriteringen **Ett innovativt Nyland** har som mål att främja innovation, utbildning och samarbete som skapar möjligheter för framgång i landskapet. Man strävar efter att öka Nylands attraktionskraft för internationella experter och investeringar. Prioriteringen har positiva konsekvenser för utbildning, kompetens och sysselsättning, och genom den främjas landskapets konkurrenskraft, attraktionskraft och förutsättningar för näringsliv och forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FoUI). Satsningarna på förebyggande hälsovård, psykisk hälsa, hälsoteknik samt digitala lösningar påverkar människors hälsa och välbefinnande positivt.

Prioriteringen Ett innovativt Nyland beräknas få positiva konsekvenser för anpassningen till klimatförändringarna och utsläppsutvecklingen, bland annat via innovativa lösningar som tas fram inom FoUI-verksamheten, såsom bioekonomi och cirkulär ekonomi, nya energiformer, vätekompetens samt blå bioteknologi.

Målet för prioriteringen **Ett lyckligt Nyland** är ett mångsidigt och fungerande metropollandskap med välmående invånare som upplever delaktighet. De positiva konsekvenserna gäller som väntat i hög grad människor och deras välbefinnande, levnadsförhållanden och trivsel, utbildning, sysselsättning, integrering samt jämlikhet och jämställdhet. Konsekvenserna är klart positiva, dvs. exakt i riktning med det som programmet efterlyser. Välmående människor med lika möjligheter att delta i samhället och goda tillfällen att utbilda sig och får arbete höjer för sin del landskapets dragningskraft och konkurrenskraft. Särskilt positiva konsekvenser kan ses i förhållande till unga och invandrare.

Målen som ingår i prioriteringen Ett lyckligt Nyland beräknas inte ha någon direkt effekt på naturförhållandena och naturresurserna. Likväl bedöms de inte påverka klimatförändringarna och klimatanpassningen, eller så är konsekvenserna motstridiga. Utsläppsutvecklingen präglas av osäkerheter kopplade till människors bosättningsmönster och utvecklingen av trafikens utsläpp. Konsekvenserna kan vara positiva om man lyckas stärka förutsättningarna för kollektivtrafiken, men det kan också uppstå negativa konsekvenser för utsläppsutvecklingen om man inte lyckas åstadkomma en fungerande kollektivtrafik i landskapets randområden och glesbygder.

Prioriteringen kan anses ha positiva konsekvenser för boende. Ett lyckligt Nyland stöder en jämlik tillgång till bostäder samt en likvärdig utveckling av bostadsområdena. Vidare stöds ökad trivsel i livsmiljöer och bättre tillgänglighet.

Utbildning, bildning och välbefinnande ökar medvetenheten om miljön, men i programmet har målen som stärker miljömedvetenheten sammanställts under prioriteringen Ett miljösmart Nyland.

Konsekvenserna för jämlikhet och jämställdhet har bedömts vara positiva särskilt via stödet för utbildningen, arbetsmarknaden och integrationen. Också till andra delar eftersträvar programmet att bidra till jämställdhet och likställighet mellan människor, särskilt genom åtgärder som främjar delaktighet, utbildning, bildning och välbefinnande. Utvärderingen av jämställdheten baserar sig bl.a. på lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (1986/609, 4 §), enligt vilken myndigheterna i all sin verksamhet ska främja jämställdheten mellan kvinnor och män på ett målinriktat och planmässigt sätt samt skapa och befästa sådana förvaltnings- och tillvägagångssätt som säkrar främjandet av jämställdheten mellan kvinnor och män vid beredningen av ärenden och i beslutsfattandet. I synnerhet bör sådana förhållanden ändras som ställer hinder för jämställdheten. Även diskrimineringslagen (1325/2014, 5 §) innehåller en förpliktelse för myndigheterna att bedöma hur likabehandling uppnås och vidta de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. I bedömningsmatrisen ingår könsperspektivet i indikatorn som beskriver jämlikhet och jämställdhet.

5.3 Målen i relation till förändringarna i omvärlden

I landskapsprogrammets innehåll och mål har man beaktat FN:s mål för hållbar utveckling, Europeiska Unionens planer och strategier samt nationella strategier och program.

I landskapsprogrammet har man bl.a. med hjälp av en scenariobaserad analys beaktat långsiktiga utvecklingstrender och fenomen som kommer att påverka landskapet på lång sikt. Aktuella teman med tanke på utvecklingen av landskapet är att begränsa klimatförändringen och stärka den biologiska mångfalden samt att förbättra Nylands livskraft och sörja för välbefinnandet. Andra viktiga teman är samhällets säkerhet, den interna regionala differentieringen i Nyland samt invandringen.

EU har som mål att vara en klimatneutral världsdelen före år 2050, och klimatmålen är också kopplade till samtliga utvecklingsprioriteringar i Nylands landskapsprogram. Nylands mål är att vara Europas miljösmartaste landskap och ett klimatneutralt landskap år 2030. Målen syftar till att bemöta den ekologiska hållbarhetskrisen och att skapa hållbara lösningar för framtiden. Hållbarhetskrisen tacklas framför allt genom att stärka den biologiska mångfalden, klimathållbarheten och miljösäkerheten samt genom att på ett proaktivt och rättvist sätt stödja kommunerna i deras anpassning. Programmet innehåller också en hänvisning till bland annat EU:s strategi för biologisk mångfald och de förpliktelser den innebär.

Nylands livskraft utvecklas genom att regionutvecklingens resurser och finansiering för innovationsverksamhet särskilt inriktas på de prioriterade FoUI-områdena, som är: hållbarhetslösningar, ett regenerativt livsmedelssystem, välbefinnande och hälsolösningar, kreativa branscher och banbrytande teknik. Målet är att höja utbildningsnivån i Nyland och öka det kontinuerliga lärandet och utbildningsresurserna samt att satsa på internationell verksamhet genom att synliggöra den nyländska kompetensen internationellt och locka kvalificerad arbetskraft till Nyland.

Målet för prioriteringen Ett lyckligt Nyland är att stärka nylänningarnas välbefinnande och sociala resiliens, vilket bland annat innefattar tjänster som stöder välbefinnande, tillit till andra människor och samhället, säkerhet, delaktighet samt jämlikhet och jämställdhet. Programmet strävar efter att säkerställa ett tillräckligt och mångsidigt utbildningsutbud för att underlätta etableringen på arbetsmarknaden samt främja jämlikhet och integration. I programmet beaktas att en betydande andel av befolkningen med ett främmande språk som modersmål bor i Nyland, dit invandringen även i framtiden främst väntas riktas.

5.4 Förslag till åtgärder för att mildra skadliga konsekvenser

Landskapsprogrammet är en generell plan som inte innehåller egentliga åtgärder. Genomförandet av landskapsprogrammets mål är förenat med betydande osäkerhet, och målen kan uppnås på många olika sätt. Trots programmets generella karaktär har det inte bedömts ha några direkta negativa eller skadliga konsekvenser, och de mål som ställts upp i programmet har inte bedömts vara sinsemellan motstridiga eller utesluta varandra. Av denna anledning innehåller miljörapporten inga egentliga åtgärdsförslag för mildring av skadliga konsekvenser.

Nedan ges emellertid några perspektiv som under landskapsprogrammets genomförandefas kan bidra till att främja positiva konsekvenser och påverka eventuella negativa.

- Projektfinansiering bör inriktas på projekt som främjar klimat-, miljö- och energimålen i landskapsprogrammet.
- De klimat-, miljö- och energimål som fastställts i programmet ska beaktas i intressebevakningen.
- För projekt som stöder den gröna omställningen ska nödvändiga konsekvensbedömningar göras för att man ska kunna identifiera eventuella negativa konsekvenser. I konsekvensbedömningen ska både projektets totala konsekvenser och korseffekter beaktas samt de ramvillkor som ställs av miljön, såsom natur- och miljövärden.
- Även frågor som gäller samhällelig acceptans och rättvisa bör beaktas i projekt som gäller den gröna omställningen.
- Stöd för miljöfostran på alla utbildningsnivåer och bland alla ålders- och befolkningsgrupper leder till ökad miljösmarthet och därigenom till hållbara val.

- I uppföljningen av landskapsprogrammet bör man identifiera eventuella negativa konsekvenser och utvecklingstrender som kan hanteras genom befintliga metoder, som informationsstyrning, intressentsamarbete eller intressebevakning.

5.5 Miljöns utveckling om landskapsprogrammet inte genomförs (0+ -alternativet)

I workshoppar för konsekvensbedömningen diskuterades följderna av att programmet inte genomförs samt osäkerhetsfaktorer i samband med genomförandet. Bedömningen av alternativet att inte genomföra programmet baserar sig på en vision av hur Nyland skulle utvecklas utan landskapsprogrammet (0+ -alternativet). Bedömningen av ett sådant alternativ är förenad med betydande osäkerhet, eftersom omvärlden kommer att förändras på ett sätt som är svårt att förutse på grund av faktorer som är oberoende av landskapsprogrammet, såsom miljö-, ekonomi- och regionalpolitiska beslut.

Intressebevakning och samarbete mellan olika intressentgrupper hör till Nylands förbunds kärnuppgifter. Intressebevakningen gäller den nationella lagstiftningen och politiken samt EU-politiken. Programmets påverkan kommer att konkretiseras framför allt via dessa kärnuppgifter. Även i landskapsprogrammet betonas samarbete, gemensamma mål samt påverkan och intressebevakning. Man kan konstatera att utan landskapsprogrammet skulle det kunna bli svårare att skapa en gemensam vilja och ett samarbete mellan intressenterna. Utan en gemensam riktning och gemensamma mål riskerar Nyland att bli en splittrad grupp av aktörer, där det gemensamma påverkansarbetet får mindre tyngd, till exempel i klimatfrågor.

Genomförandet av Nylands landskapsprogram beror i hög grad även på finansiering och projekt. För att målen ska uppfyllas behövs en omfattande och högkvalitativ projektverksamhet, finansiering och finansieringsinstrument samt kunskapsutbyte mellan aktörerna. I effektivt samarbete och projektverksamhet måste man välja de teman och mest betydande åtgärder som man ska fokusera på för att kunna uppnå verklig genomslagskraft.

Landskapsprogrammets viktigaste positiva konsekvenser berör människorna, ekonomin och begränsningen av klimatförändringen. Om programmet inte genomförs berör de största konsekvenserna framför allt dessa tre teman. Om landskapsprogrammet inte genomförs skulle det försvåra uppnåendet av positiva konsekvenser för hälsa och välfärd, levnadsförhållanden, utbildning och kompetens. Detta skulle även påverka jämlikheten, jämställdheten och toleransen samt de positiva effekterna för integrationen. Konsekvenserna skulle också sträcka sig till landskapets attraktionskraft, säkerhet och trivsel.

Landskapsprogrammets konsekvenser för naturförhållandena och naturresurserna, regionstrukturen och miljön har bedömts vara i viss mån positiva. Om landskapsprogrammet inte genomförs skulle det inte ha någon nämnvärd försämrande inverkan på dessa, eftersom exempelvis regionstrukturen och miljön framför allt påverkas av planläggningen, som kommunerna ansvarar för i sin egen planering. Den biologiska mångfalden främjas också genom internationella och nationella åtaganden som har en större och mer direkt inverkan, bland annat på naturskyddsfrågor än landskapsprogrammet. De mål som anges i miljörapportens kapitel 4.3 främjas oberoende av programmet, bland annat av den nationella planen för anpassning till klimatförändringen, klimatplanen för markanvändningssektorn MISU, LUMO-planerna, METSO-programmet, vattenvårdsplanen för Kymmene älvs-Finska vikens vattenförvaltningsområde och strategin för vattenresiliens.

6. Landskapsprogrammets genomförande, uppföljning och indikatorer

Programmets mål preciseras och genomförs genom separata färdplaner som utarbetas av Nylands förbund, med fokus på enskilda prioriteringar. Programmet genomförs huvudsakligen av Nylands utvecklingsaktörer, främst kommuner, högskolor, anordnare av yrkesutbildning och föreningar och bland annat de regionala handelskamrarna.

6.1 Genomförande

Genomförandet av programmet sker i framför allt genom projekt. Nylands förbund för en aktiv dialog med kommunerna och andra utvecklingsaktörer och främjar genomförandet av landskapsprogrammet genom samarbete. Olika samsarbetsnätverk, partnerskap och samsarbetsrelationer driver genomförandet framåt på lokal, regional och internationell nivå. Nylands förbund arbetar aktivt för att använda sina nätverk till förmån för Nylands aktörer och för att skapa kontakter mellan olika aktörer.

Utvecklingen av landskapets verksamhetsmiljö diskuteras årligen i de samtal om regionutveckling som förs mellan landskapet och staten. Samtalen baserar sig på en lägesbildsrapport som granskar verksamhetsmiljöns utveckling.

På nationell nivå samsarbetar vi, utöver statsförvaltningen, särskilt med de övriga landskapen i södra Finland, som Egentliga Tavastland, Päijänne-Tavastland, Kymmenedalen och Södra Karelen, vilka enligt EU:s regionala indelning bildar NUTS2-området Södra Finland, medan Helsingfors-Nyland utgör ett eget NUTS2-område. När det gäller FoUI-verksamheten är viktiga samsarbetsaktörer och jämförelseområden de övriga stora landskapen där FoUI-verksamheten är koncentrerad: Egentliga Finland, Birkaland och Norra Österbotten.

Det regionala samsarbetet påverkas också av de administrativa reformer som har genomförts och håller på att genomföras i Finland, såsom inrättandet av välfärdsområden, överföringen av arbets- och näringstjänster från staten till kommunerna och det kommande inrättandet av livskraftscentraler och tillståndsverk. Samsarbetet med NTM-centralen i Nyland, som i framtiden blir Nylands livskraftcentral, är kontinuerligt och NTM-centralen i Nyland är även representerad i programmets styrgrupp för beredningen.

Vi främjar aktivt Nylands synlighet och utveckling också genom flera internationella samsarbetsorganisationer och nätverk. Genom dessa nätverk strävar vi efter att påverka EU:s sammanhållnings- och transportpolitik samt projektfinansiering, och samsarbetar kring olika teman, som till exempel innovation.

6.2 Finansiering

Det är viktigt att de befintliga finansieringskanalerna utnyttjas på ett mångsidigt sätt. Utöver de EU-medel för regional utveckling som riktas till Nyland finns också finansiering från andra EU-program, nationella finansieringsinstrument samt olika möjligheter som erbjuds av stiftelser och andra aktörer att tillgå.

När det gäller projektfinsiering har de viktigaste finansieringsprogrammen hittills varit flera olika EU-finansieringsprogram, såsom Horisont Europa, Interreg Central Baltic, Interreg Baltic Sea Region, Interreg Europe, Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska socialfonden+ (ESF+), fonden för landsbygdsutveckling, Kreativa Europa, programmet för miljö- och klimatåtgärder (Life) samt det nationella anslaget för hållbar tillväxt och livskraft i regionerna.

EU:s nästa programperiod inleds 2028. Att påverka den kommande programperioden och säkerställa Nylands position i den är mycket viktigt för utvecklingen av hela landskapet. Nylands förbund arbetar aktivt för att påverka den kommande programperioden i nära samarbete med Nylands kommuner och andra aktörer samt med övriga landskap och med ministerier. Även förbundets expertis vid Helsinki EU Office utnyttjas i detta arbete. Vårt mål är att trygga Nylands andel av EU-finansieringen och att öka landskapets konkurrensutsatta EU-finansiering.

Europeiska kommissionens förslag till EU:s nästa fleråriga budgetram (MFF) koncentrerar finansieringsprogrammen enligt principen om så kallade nationella kuvert. Enligt förslaget ska Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF) i huvudsak genomföras som en del av nationella och regionala partnerskapsplaner (NRP-planer) och under en gemensam förvaltningsmodell. Enligt kommissionens förslag ska även jordbrukspolitiken, det vill säga CAP 2028–2034, genomföras som en del av NRP-planerna. Detta kan möjliggöra en effektivare resursallokering, samordning av politiken och beaktande av regionala särdrag, men det finns också en risk för minskad finansiering för regional utveckling. I planen bör också medel öronmärkas för hållbar stadsutveckling, eftersom en stor del av tillväxtens grogrund skapas i städernas innovationsekosystem. Regionerna och städerna är centrala aktörer i genomförandet av EU:s mål, och därför måste de ha en central roll i beredningen och genomförandet av NRP-planerna. Endast då kan planerna svara mot regionernas verkliga behov.

Den kommande EU-finansieringsperioden präglas av stor osäkerhet. Under 2026 och 2027 är det ändå viktigt att stärka regionens kapacitet, så att vi kan utnyttja de möjligheter som den kommande europeiska konkurrenskraftsfonden erbjuder för att skala upp lösningar och stödja omställningen och konkurrenskraften inom vår industri.

För 2026 och 2027 finns fortfarande medel att tillgå från den regionala utvecklingsfonden (ERUF), socialfonden (ESF) och fonden för landsbygdsutveckling. Med dessa kan man stödja ekosystemen för de regionala prioriterade FoUI-områdena och stärka kunskapsunderlaget. Finansieringen för landsbygdsutveckling används särskilt för att stödja små och medelstora företags innovationsvägar och deras koppling till bredare FoUI-nätverk.

Genom samarbete kan man utveckla smarta modeller för att söka Business Finlands finansieringsprogram och få finansiering särskilt för att utveckla de prioriterade FoUI-områdena, men också för kommersialisering av nya lösningar samt för samarbete mellan företag och forskningsorganisationer. Dessutom behöver regionens aktörer få bättre stöd i att hitta andra nationella utlysningar, stiftelsefinansiering och privat finansiering som ger flexibilitet och gör det möjligt att genomföra större helheter.

Programmet Horisont Europa erbjuder möjligheter till forsknings- och innovationssamarbete, nätverkande och utveckling av internationell kompetens. Med finansiering från Horisont Europa strävar man efter att stärka regionens FoUI-prioriteringar och bygga flaggskeppsprojekt kring dem.

För att maximera finansieringens genomslag är det viktigt att stärka organisationernas och företagens förmåga att söka finansiering. Det är avgörande att stödja aktörerna i deras internationella nätverkande och i delningen av företagsnätverk inom regionen, att ge stöd i ansökningsprocesserna och att utveckla regionens långsiktiga finansieringsplanering. Genom dessa åtgärder kan regionens organisationer och små och medelstora företag stärka sin konkurrenskraft och lyckas bättre i både nationella och internationella finansieringsutlysningar, vilket i sin tur stärker hela FoUI-ekosystemets hållbara tillväxt och genomslag.

6.3 Uppföljning

Varje prioritering i landskapsprogrammet har ett primärt mål, vars genomförande följs upp med hjälp av utvalda index och statistik. Uppföljningen av de primära målen syftar till att spegla utvecklingen inom prioriteringarna i förhållande till övriga Finland och till Nylands europeiska referensregioner. Rapportering om uppföljningen lämnas till Nylands landskapsfullmäktige två gånger under fullmäktigeperioden.

I uppföljningen av programmet används också mer detaljerade statistiska indikatorer. De statistiska indikatorerna kan inte direkt visa i vilken mån programmets mål uppnås, utan ger snarare en bild av utvecklingens riktning. Som indikatorer har man strävat efter att välja snabbt tillgängliga uppgifter som uppdateras ungefär årligen, med tanke på programperiodens korta tidsperspektiv. Genomförandet av programmet och utvecklingen i omvärlden följs under hela programperioden med hjälp av de senaste tillgängliga uppgifterna.

Ett miljösmart Nyland

Primärt mål: Europas miljösmartaste region

Utvecklingen av växthusgasutsläppen följs årligen enligt Hinku-beräkningsmodellen, med beaktande av de förbrukningsbaserade växthusgasutsläppen i Nyland per sektor. För det andra följs utvecklingen av kolsänkorna. Indikatoren beskriver kolbalansen, det vill säga förhållandet mellan utsläpp och upptag (sänka) för skogsmark, odlingsmark, gräsmarker, våtmarker, bebyggda områden och träprodukter. Den tredje centrala indikatoren är naturskyddsområdena. Indikatoren beskriver den areal som omfattas av naturskyddslagen i Nyland och hur den förändras. Därtill följs andelen skog och trädbevuxna områden av landskapets totala landområde. Som informationskällor kan Skogscentralens geodatamaterial om skogsbruksmark (skogsmasken) och trädbevuxna områden (trädmasken) användas, eller annat material som beskriver förändringar i skogsarealen mer aktuellt eller heltäckande.

De strategiska indikatorerna för uppföljningen av den biologiska mångfalden håller ännu på att utvecklas och preciseras därför under programperiodens gång. En viktig del av uppföljningen inom prioriteringen Ett miljösmart Nyland blir uppföljningen av det kommande handlingsprogrammet för biologisk mångfald i Nyland (LUMO). Programmet samlar kunskap om naturens nuvarande tillstånd i landskapet och fastställer de åtgärder som behövs för att stoppa förlusten av biologisk mångfald.

Ett innovativt Nyland

Primärt mål: Europas mest innovativa region

Det primära målets framsteg följs med hjälp av Regional Innovation Scoreboard (RIS), som mäter europeiska regioners innovationsförmåga. RIS-jämförelsen samlar information om regionernas prestationer inom forskning och innovation. Jämförelsen omfattar 239 europeiska regioner och genomförs vartannat år. Jämförelsens indikatorer omfattar bland annat utbildningsnivå, livslångt lärande, produktinnovationer i små och medelstora företag, företagssektorns FoU-utgifter, patentansökningar, vetenskapliga publikationer och bredbandsutbyggnad. Enligt jämförelsen är Nyland det enda landskapet i Finland som placerar sig bland Europas innovationsledare. I jämförelsen år 2025 föll Nyland till åttonde plats.

I den föregående landskapsprogramperioden fastställdes ett mål om att Nylands FoU-utgifter ska stiga till fem procent av landskapets BNP före 2030. Detta mål kvarstår, och dess genomförande följs upp i Lägesöversikten över nyländsk forsknings- och utvecklingsverksamhet som uppdateras under programperioden. I lägesbilden bedöms utvecklingen inom prioriteringen utifrån ett brett urval indikatorer.

Ett lyckligt Nyland

Primärt mål: Europas mest välmående region

Det primära målets framsteg följs med hjälp av Europeiska unionens index för regional social utveckling (EU Social Progress Index, SPI). SPI är en jämförelse av social utveckling som mäter livskvaliteten i Europas regioner. I jämförelsen poängsätts de europeiska regionerna utifrån 12 delfaktorer, som i sin tur delas in i tre huvudkategorier: människors grundläggande behov, välbefinnande samt de möjligheter som samhället erbjuder. Det finns sammanlagt 53 indikatorer och de behandlar bland annat boendekostnader, utbildningsnivå, telekommunikationsförbindelser, luftföroreningar, korruption, attityder till minoriteter och livslångt lärande. Jämförelsen omfattar 236 europeiska regioner. Nyland kom på första plats i jämförelsen 2024.

Prioriteringens utveckling följs också upp i lägesöversikten som beskriver befolkningens välbefinnande i Nyland, som publiceras under programperioden. Översikten följer målen för prioriteringen Ett lyckligt Nyland, bland annat befolkningens hälsa, bostadsområdenas funktion, invandras integration samt ungas sysselsättning och välbefinnande. En av de faktorer som följs är utvecklingen av sysselsättningsgraden i Nyland. Målet är att höja sysselsättningsgraden till 80 procent, så som under den föregående landskapsprogramperioden.

Utöver programmets uppföljningsindikatorer följs landskapets utveckling också med andra indikatorer som beskriver tillståndet i vår verksamhetsmiljö. Perspektiven omfattar bland annat ekonomi, arbetsmarknad, befolkningsstruktur, utbildning, turism och miljö. Utvecklingen för både dessa indikatorer och de som fastställts särskilt för programmet kan följas på Nylands förbunds webbplats www.uudenmaanliitto.fi/sv.

7. Sammanfattning

Målet med Nylands landskapsprogram är att genom samarbete söka lösningar för att begränsa klimatförändringarna och stärka den biologiska mångfalden, utveckla Nylands livskraft och värna om människornas välbefinnande. Programmet är ett utvecklingsprogram på strategisk nivå och innehåller därför inga egentliga åtgärder, utan endast mål. De viktigaste positiva synergier av Nylands landskapsprogram riktar sig till människorna, ekonomin samt begränsningen av och anpassningen till klimatförändringen.

Målen för att begränsa och anpassa sig till klimatförändringen stöds bland annat av utfasningen av fossila bränslen, innovationer som smarta energilösningar samt främjandet av bioekonomi och cirkulär ekonomi, liksom av Nylands anpassningsplan och de åtgärder som föreslås i den. Den biologiska mångfalden förbättras bland annat genom genomförandet av EU:s strategi för biologisk mångfald, restaureringsåtgärder och tryggheten av naturvärden. När man främjar landskapets naturpositivitet och miljö säkerhet och satsar på invånarnas hälsa, levnadsförhållanden och trivsel samt utvecklar kompetensen och sysselsättningsmöjligheterna utvecklas människornas välbefinnande i en positiv riktning. Välmående människor, särskilt unga, som har likvärdiga möjligheter till delaktighet i samhället och goda tillfällen att skaffa sig utbildning och arbete ökar för sin del landskapets dragningskraft och konkurrenskraft.

Programmets konsekvenser för naturförhållandena och naturresurserna, regionstrukturen och miljön är i någon mån positiva. Programmet bedöms inte ha några nämnvärda direkta konsekvenser för landskapet eller kulturarvet. Programmet bedöms inte ha enbart negativa konsekvenser inom någon som helst enskild prioritering.

Genomförandet av landskapsprogrammet är förenat med många osäkerhetsfaktorer. Uppnåendet av målen i programmet beror i hög grad på bl.a. finansiering, projekt och i vilken mån olika aktörer förbinder sig till de gemensamma målen. Omvärlden i Nyland förändras och utvecklas också av orsaker som inte har med landskapsprogrammet att göra. Eventuella osäkerhetsfaktorer hänför sig till exempel till världsläget och den globala politiken, den politiska viljan och tillgången på resurser. För att målen i Nylands landskapsprogram ska kunna uppnås behövs omfattande projektverksamhet, finansiering, samt samarbete och kunskapsutbyte mellan olika aktörer.

Programmet har utarbetats i bred samverkan med intressentgrupper och man har beaktat de viktigaste utvecklingslinjerna och strategierna på nationell nivå och landskapsnivå. Programmets genomslag stärks av att det har utarbetats i samverkan, att det uppmuntrar till samarbete mellan kommuner, läroanstalter, företag, den offentliga sektorn och tredje sektorn samt av att det uppmanar aktörerna att tillsammans med Nylands förbund arbeta i samma riktning för att nå gemensamma mål.

Bilaga 1: Bedömningsmatris för landskapsprogrammets konsekvenser

BEDÖMNINGSMATRIS																																																																																																													
KONSEKVENSER FÖR					MÄNNISKOR				NATURFÖRHÅLLANDEN OCH NATURTILLGÅNGAR				REGIONSTRUKTUR OCH MILJÖ		KLIMTANPASSNING			EKONOMI																																																																																											
+++ mycket positiva konsekvenser ++ positiva konsekvenser + i någon mån positiva konsekvenser ingen påverkan - i någon mån negativa konsekvenser -- negativa konsekvenser --- mycket negativa konsekvenser +/- motsägelsefulla konsekvenser					Hälsa och välfärd					Livsförhållanden och trivsel				Utbildning				Sysselsättning				Integration				Likabehandling och jämlikhet				Jordmån				Vattendragens status				Luftkvalitet				Naturens mångfald				Vegetation och arter				Det ekologiska nätverket				Icke förnybara naturtillgångar				Samhällsstruktur				Kvaliteten på den byggda miljön				Landskap och kulturarv				Stadsbild				Utsläppsutveckling				Mängden förnybar energi				Kolsänkor och kollager				Anpassning till klimatförändringen				Cirkulär ekonomi				Förutsättningar för FoUI-verksamheten				Näringsverksamhetens utvecklingsmöjligheter				Landskapets dragningskraft				Landskapets konkurrenskraft			
Prioriteringar och mål					Ett miljösmärt Nyland					Ett innovativt Nyland					Ett lyckligt Nyland					HELVETSSEDÖMNING																																																																																									
+++ mycket positiva konsekvenser ++ positiva konsekvenser + i någon mån positiva konsekvenser ingen påverkan - i någon mån negativa konsekvenser -- negativa konsekvenser --- mycket negativa konsekvenser +/- motsägelsefulla konsekvenser					- Ett naturpositivt landskap					- Ett klimatnegativt kretsloppssamhälle					- Ett klimatresilient Nyland					- Drivkraft för Europas innovationsverksamhet					- Livskraft genom nätverk					- Experientas Nyland					- Mångsidig metropolregion					- Ett bra landskap för integration					- Arbete och välbefinnande för unga																																																																
					- Ett miljösmärt Nyland					- Ett innovativt Nyland					- Ett lyckligt Nyland					HELVETSSEDÖMNING																																																																																									

Bilaga 2: Växelverkan under beredningen av landskapsprogrammet och arbetsfaserna i konsekvensbedömningen

Evenemang	Tidpunkt
Kommunrundan	maj–november 2024
Jämförande utvärdering av landskapsprogrammen	juni–december 2024
Nylands och Norra Österbottens gemensamma scenarioarbete 2050	oktober 2024–februari 2025
2025	2025
Styrgruppen för landskapsprogrammet	29.1
Landskapsstyrelsen, aftonskola	12.2
Landskapsstyrelsen	24.2
Nylandsforum, Borgå	12.3
Nylandsforum, Vanda	19.3
Nylandsforum, Träskända	26.3
LSG, landsbygdssektionen	1.4
Nylandsforum, Lojo	2.4
Sakkunniggruppen för näringar och innovationer	9.4
Klimatgruppen för markanvändning och byggande	11.4
Sakkunniggruppen för turism	29.4
Arbetsförhandling om miljörapporten	5.5
Konsekvensbedömning, omgång 1 (workshop)	8.5
Styrgruppen för landskapsprogrammet	19.5
Landskapsfullmäktige	26.5
Nylands sakkunniggrupp för kultur	26.5
Sakkunniggruppen för näringar och innovationer	5.6
Landskapsstyrelsen	9.6
LSG	16.6
Helsinki EU Office, workshop	26.6
Workshop för ungdomar	18.8
Konsekvensbedömning, omgång 2 (workshop)	25.8
Landskapsfullmäktige	2.9
Styrgruppen för landskapsprogrammet	15.9
LSG	26.9
Interreg Europe peer review	30.9–1.10
Landskapsstyrelsen	6.10
Remisstid	7.10–5.11
Landskapsfullmäktige, seminarium	23.10
Landskapsstyrelsen, seminarium	27.10
Arbetsförhandling om miljörapporten	31.10
Styrgruppen	10.11
Landskapsstyrelsen	24.11
Landskapsfullmäktige	9.12

Bilaga 3: Omgångar av konsekvensbedömningen och deras resultat

Denna bilaga redogör för hur omgångarna i konsekvensbedömningen genomfördes, deras viktigaste resultat samt de slutsatser som dragits för det fortsatta beredningsarbetet.

Konsekvensbedömningen av Nylands landskapsprogram genomfördes i form av workshoppar som en intern sakkunnigbedömning inom Nylands förbund. Workshopparna planerades och genomfördes av ett tvåpersoners SMB-team, som inte deltog i själva bedömningen under workshopparna utan fungerade som moderatorer.

Första workshopen 8.5.2025

Den första bedömningsomgången genomfördes den 8 maj 2025. I workshopen deltog 15 sakkunniga som medverkat i beredningen av landskapsprogrammet. Workshopen varade i två timmar och hölls på distans via Teams. Som arbetsplattform användes Miro, en digital arbetsyta.

Målet med workshopen var att identifiera programmets effekter och att bedöma vad som skulle kunna ske om programmet inte genomförs. Man strävade också efter att identifiera vilka effekter programmet kan ha i bästa fall och vilka frågor programmet bör påverka. Syftet med den första bedömningsomgången var att stödja beredningen av programmet så att dess fokus kan riktas mot de teman där programmet kan ha störst effekt.

Program:

1) Inledning av workshoppen

- Kort introduktion till workshoppens mål och syfte.

2) Introduktion till helheten kring konsekvensbedömningen

- Genomgång av tidsplan och process för konsekvensbedömningen samt inledning till bedömningsarbetet.

3) Presentation av landskapsprogrammets teman

- De sakkunniga som ansvarat för beredningen av respektive tema presenterade temana och hur beredningen framskridit.

4) Uppgift 1

- Varje deltagare reflekterade först individuellt och därefter diskuterades gemensamt vad det kan innebära om landskapsprogrammet inte genomförs (0-alternativet).

5) Grupparbete

- Gemensam genomgång av arbetsanvisningarna och därefter indelning i virtuella smågrupper enligt landskapsprogrammets prioriteringar (Ett innovativt Nyland, Ett lyckligt Nyland och Ett miljösmart Nyland).
- Grupperna diskuterade programmets effekter ur respektive prioriterings perspektiv. Diskussionsfrågorna:

- Vilka effekter kan programmet ha i bästa fall?
- Hur kan dessa effekter ta sig uttryck i praktiken?
- Vad kan ske i bästa fall?
 - Vilka faktorer/åtgärder/riktlinjer i programmet kan leda till detta?
 - Vilka frågor bör man särskilt satsa på?

6) Fortsatta åtgärder

- Deltagarna informerades om hur resultaten från den första bedömningsomgången delges dem som bereder landskapsprogrammet, så att resultaten kan utnyttjas i det fortsatta beredningsarbetet.

Workshopens centrala resultat

SMB-teamet sammanställde en gemensam översikt över resultaten från den första bedömningsomgången och överlämnade den till programmets beredare. Plattformen Miro som använts i arbetet, är fortsättningsvis tillgänglig för programmets beredare.

När det gäller 0-alternativet identifierades följande möjliga utvecklingsförlopp om landskapsprogrammet inte genomförs: regionutvecklingen saknar en röd tråd, utvecklingsåtgärderna framskrider mer punktvis och resurserna riskerar att splittras. Även ojämlikheten mellan kommunerna kan öka, och det blir svårare att hantera utmaningar som överskrider kommungränserna. Nyland riskerar att hamna på efterkälken i den nationella och internationella utvecklingen. Också styrningen av finansieringen kan försvagas, och frågor som gäller säkerhet och försörjningsberedskap kanske inte beaktas i samma utsträckning.

När det gäller miljökonsekvenser kan synergier och win-win-situationer mellan olika aktörer gå förlorade och framstegen mot målen gå långsammare. Det finns också en risk för att ambitionsnivån i fråga om naturens biologiska mångfald inte kommer att vara lika hög i hela regionen. Även framstegen i hållbarhetsomställningen kan gå långsammare, vilket särskilt påverkar de mindre kommunerna och kan försvaga deras möjligheter att främja hållbarhetsmålen. Även riskerna för till exempel plötsliga och oåterkalleliga förändringar i naturens ekosystem kan öka.

Vid diskussioner om programmets effekter och vilka områden det bör påverka, kom man fram till bland annat följande slutsatser:

Ett miljösmart Nyland

Landskapet bör utvecklas långsiktigt och i enlighet med det gemensamma bästa genom att utnyttja redan etablerade sektorsövergripande verksamhetsmodeller. Det bör satsas på finansiering av naturens biologiska mångfald, på en mer hållbar användning av naturresurserna samt på att minska överkonsumtionen.

Ett innovativt Nyland

Samarbete, finansiering och styrningen av den (projekt) lyftes fram som viktiga och konkreta möjligheter att påverka. Programmets genomslag kan stärkas genom att fokusera på vissa teman. Utbildning (inkl. grundande av ett högskolenätverk samt yrkesutbildningen) och utvecklingen av antalet studieplatser sågs som viktiga teman.

Ett lyckligt Nyland

Främjandet av målet Ett lyckligt Nyland kräver bland annat opinions- och attitydpåverkan samt intressebevakning. Landskapsprogrammet bör beskriva vad som avses med begreppet lycka och tydliggöra att lycka är en del av välbefinnandet.

Andra workshopen 25.8.2025

Den andra omgången av konsekvensbedömningen genomfördes den 25 augusti 2025. I workshopen deltog sakkunniga som medverkat i beredningen av landskapsprogrammet. Även Nylands NTM-central erbjöds möjlighet att delta i arbetet. Workshopen varade i två timmar och hölls på distans via Teams. Som arbetsplattform användes det elektroniska enkätverktyget Mentimeter. Målet med workshopen var att utarbeta den slutliga bedömningen, inklusive en bedömningsmatris.

Program:

1) Inledning av workshopen

- Kort introduktion till workshopens mål och syfte.

2) Introduktion till den andra omgången av konsekvensbedömningen

- Genomgång av processen för den andra omgången av konsekvensbedömningen samt av arbetsanvisningarna för genomförandet av bedömningen.

3) Genomförande av bedömningen

- De sakkunniga som ansvarat för beredningen av landskapsprogrammets teman presenterade kort det centrala innehållet och de viktigaste målen för respektive prioritering, varefter temat bedömdes gemensamt. Målet var att bedöma de centrala mål som presenterats i utkastet till programmet.
- Bedömningen gjordes separat för varje prioriteringsområde (Ett miljösmart Nyland, Ett innovativt Nyland och Ett lyckligt Nyland).
 - Effekterna av varje prioritering bedömdes i förhållande till
 - människor
 - naturförhållanden och naturresurser
 - klimatförändringen och anpassning till den
 - samhällsstrukturen och miljön
 - ekonomin.
 - Bedömningen gjordes på en skala från 1 till 7, där 1 motsvarade mycket negativa effekter och 7 mycket positiva effekter. En bedömningsmatris sammanställdes utifrån svaren (bilaga 1).
 - Dessutom efterfrågades synpunkter på vilka
 - åtgärder som krävs för att målen ska kunna uppnås
 - osäkerhetsfaktorer som identifieras i genomförandet av prioriteringarna.

4) Fortsatta åtgärder

- Gemensam genomgång av hur resultaten från den andra bedömningsomgången delges dem som bereder programmet, så att resultaten kan utnyttjas i det fortsatta arbetet.

Workshopens centrala resultat:

Workshopen resulterade i en bedömningsmatris. I samband med konsekvensbedömningen gjordes följande observationer om programmets prioriteringar:

Ett miljösmart Nyland

- När det gäller utbildning kan det tolkas som att prioriteringen har mycket liten inverkan.
- Bedömningen gällande integrationsfrågor varierade. Diskussioner fördes om hur integrationen syns inom miljötemat. Alternativet att inkludera integrations- och utbildningsperspektiv i miljösmarta projekt diskuterades också.

- När det gäller samhällsstrukturen diskuterades bland annat tillgången till tjänster och huruvida byggandet av infrastrukturen är kostnadseffektivt. Vissa ansåg att frågan i första hand gäller mobilitet: positiva effekter uppnås genom att förbättra förutsättningarna för rörlighet.
- När det gäller förutsättningarna för FoUI-verksamhet konstaterades att ett neutralt kretsloppssamhälle skapar testmiljöer och gränssnitt för samverkan.
- Det konstaterades att för att målen ska uppnås krävs bland annat ett brett engagemang och samarbete mellan olika aktörer, politisk vilja och användning av olika styrmedel, tillräcklig finansiering, bred projektverksamhet av god kvalitet, utbildning, kompetens, delning av information samt konkreta färdplaner.
Dessutom behövs nya sätt att stödja minskningen av utsläpp från konsumtion, tydligare planläggningssystem som skapar förutsägbarhet i verksamhetsmiljön samt en måttligare användning av skogsresurser.
- Som osäkerhetsfaktorer i anslutning till prioriteringen identifierades bland annat utmaningar som gäller finansiering och resurser, osäkerheter i det politiska beslutsfattandet samt svårigheter att samordna olika mål, till exempel att ekonomiska mål prioriteras framför naturvärden. Andra osäkerhetsfaktorer som lyftes fram var ineffektivitet hos de åtgärder som riktas mot trafikutsläpp, faktorer kopplade till klimatförändringen samt programmets relativt korta tidsperspektiv.

Ett innovativt Nyland

- Prioriteringens effekter på människor diskuterades: genom satsningar på hälsoteknik, förebyggande hälsoåtgärder och psykiskt välbefinnande uppstår positiva effekter.
- När det gäller levnadsförhållanden och trivsel diskuterades huruvida effekterna uteblir eller är positiva. Som ett övergripande tema identifierades hållbarhetslösningar, bland annat gröna lösningar inom den byggda miljön som skapar nya möjligheter.
- Gällande naturförhållanden och naturresurser konstaterades att
 - kopplingen till prioriteringen Ett miljösmart Nyland bör granskas närmare för att säkerställa positiva effekter på naturförhållanden och naturresurser
 - det inte verkar finnas några effekter på biologisk mångfald, vegetation eller arter
 - om utnyttjandet av havsområden ökar, bör åtgärder vidtas för att stärka havsnaturens tillstånd (bl.a. genom investeringar).
- Klimatförändringen och anpassning till den:
 - Det diskuterades att kolsänkor och kollager kan försvagas av en traditionell bioekonomi, men om verksamheten styrs mot att hålla sig inom planetens gränser kan effekterna bli positiva.
 - Tekniska kolsänkor kan också ha positiva effekter, om de leder till nya lösningar inom innovationsområdet.
- När det gäller ekonomin konstaterades att en direkt miljöpåverkan förutsätter flera förändringar i samhället, till exempel innovationer inom trafiksektorn.

- För att uppnå målen krävs långsiktigt utvecklingsarbete och samarbete, tillräcklig finansiering, naturkonsekvensbedömning och en stark intressebevakning i frågor som gäller bland annat finansiering, EU-politik och nationell lagstiftning.
- Som osäkerhetsfaktorer identifierades bland annat finansieringen, som påverkas av det globala ekonomiska läget och dess förändringar, samt nedskärningar i FoUI-finansieringen, liksom geopolitisk turbulens och förändringar i säkerhetsläget.

Ett lyckligt Nyland

- Det konstaterades att prioriteringen ger klart positiva effekter, med mycket liten variation i svaren. Effekterna ligger i linje med vad programmet syftar till att uppnå.
- När det gäller naturförhållanden och naturresurser konstaterades att miljöaspekter inte ingår i prioriteringen. Det kan därför behöva tydliggöras att Ett Lyckligt Nyland bygger på annat än en livsstil som förbrukar jordens resurser. Dessa frågor ingår emellertid i prioriteringen Ett miljösamt Nyland; målet är att landskapsprogrammet ska vara koncist och läsas som en helhet. Det diskuterades också huruvida prioriteringen behandlar klimatförändringen och anpassningen till den i tillräcklig utsträckning. Det konstaterades att också dessa frågor har behandlats mer utförligt inom prioriteringen Ett miljösamt Nyland.
- Det noterades att energirenoveringar och boende till rimligt pris inte alltid går hand i hand.
- Diskussioner fördes också om huruvida avsnittet som berör mobilitet kan innebära att prioriteringen har en svagt positiv inverkan på utsläppsutvecklingen.
- När det gäller samhällsstrukturen och den byggda miljön konstaterades att en hållbar struktur innebär tillgängliga naturmiljöer och fungerande mobilitet. Genom gemensamt ansvar kan dessa faktorer antas ha en positiv inverkan: när människor har tillräckligt god välfärd har de också förutsättningar att uppmärksamma hur väl samhällsstrukturen fungerar. Ju högre utbildningsnivå invånarna har och ju bättre deras grundläggande behov är tillgodosedda, desto bättre kan de fatta välgrundade beslut.
- Prioriteringens mål förutsätter politisk vilja, kommunala strategier, förståelse för indirekta effekter och kunskapsbaserat beslutsfattande samt resurser för kompetens, tjänster och deras utveckling, liksom samarbete.
- Som osäkerhetsfaktorer identifierades samhällsklimatet, politisk osäkerhet, nedskärningar i finansieringen, försämrade medeläskunnighet samt det säkerhetspolitiska läget.